

coanegra

ORL'S
origi

número 273 - febrer 2009 - preu: 2,00€

Sa Rua i sa Rueta //////////////////////////////////////
El camí de Coanegra al llarg de la història //////////////////////////////////////
Entrevista a Tomeu Caldentey //////////////////////////////////////

INSTAL·LACIONS ELÈCTRIQUES
XARXES DE BAIXA TENSIO
INSTAL·LACIO DE BOMBES SUBMERGIBLES
AUTOMATISMES PER PORTES I BARRERES

FORELECTRIC

JOAN FORTEZA
Mòbil 629 609 439
MIQUEL FORTEZA
Mòbil: 629 675 450

Ainguda Jaume III, 8
telèfon/fax: 971 620 939
07320 SANTA MARIA DEL CAMÍ
E-mail: forelectric.sl@telefonica.net

Construccions
Sebastià Bibiloni Sans

Reformes - Rústiques - Enrajolats
Empedregats - Estanteries d'obra

El Fra. Albert Borquny n. 4
Sta. Maria del Camí - tel.: 971 62 13 95

Vial principal, nau 2 - Polígon Son Llaüt
07320 Santa Maria del Camí
Tels 971 46 31 62 - 971 62 16 06
Fax 971 46 42 64
Consport@consport.es

Bar Gelateria

Can Pep

TAPES / ENTREPANS

Plaça Hostals, 34 - tel. 971 140 334
Santa Maria del Camí

Construim
Ca Teva.....

CONSTRUCCIONS
REHABILITACIONS
PROMOCIONS

TELF/FAX: 971620889
650 40 93 30 /650 40 93 40.

C/ BATLE JOSEP CANYELLES
CANT. SANTA CATALINA TOMAS.
SANTA MARIA DEL CAMI.

Rep Lluís
PERRUQUERIA

*HOMES - DONES

*ESTÈTICA

*MASSATGES

HORES CONCERTADES

Plaça Nova, 11
07320 - Santa Maria del Camí
Tel. 971 140 900

**CONSTRUCCIONS
CAPELLA MARI**
C.B.

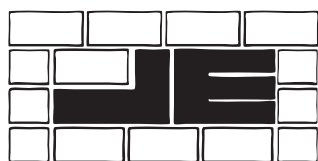
Reformes en general · Feines d'obra

C/Juan Mesquida, 26. Santa Maria
Tel. 627 44 0065 · 667 54 54 20

PAPERERIA LLIBRERIA I REGALS

G A L O P

**Plaça Nova s/n. - Tel. 971 62 11 98
Santa Maria del Camí (Mallorca)**

**MAGATZEM
DE MATERIAL
DE CONSTRUCCIÓ**

Joaquín Esteso S.L.

*C/. de l'Església, 11
Tel: 971 62 01 81 Santa Maria del Camí*

*Papereria
Tabac
Servei de fax*

*Horari:
Dilluns a divendres
de 9 a 14 h.
i de 15,30' h. a 20 h.
Dissabtes i
diumenges de 9 a 14 h.*

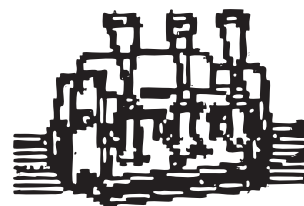

"la Caixa"

HORTUS

v i v e r

Camí de Coanegra s/n - tel.: 971 62 02 79

B A R

CA'N BEIA

**CARRER OLESA , 4 Tel. 971 620070
SANTA MARIA DEL CAMÍ**

Santa Maria

OPTICA

Plaça Hostals, 23 A Tel. 971 140 046
07320 Santa Maria del Camí - Mallorca (Illes Balears)

DEFENSA DE LA CULTURA DEL FOC

Els correfocs, els dimonis i el foc i fum ja formen part de les festes més arrelades de la nostra illa, del nostre arxipèleg i del que anomenam Països Catalans, però és molt més que una manifestació de la cultura dels països de parla catalana, forma part de la cultura mediterrània, una cultura mil·lenària que encara compartim entre molts països i que ens ha deixat herències culturals tan arrelades com tot el que coneixem com la cultura del foc.

Així, doncs, qui pot imaginar-se a hores d'ara unes celebracions festives sense un correfoc, uns dimonis o sense articles de pirotècnia, que tant llueixen unes festes? Doncs pareix ser que la Unió Europea vol limitar l'ús d'aquests elements festius amb la nova normativa sobre el foc (Directiva 2007/23/CE), una directiva que ha causat un gran enrenou ja que limitaria l'ús d'alguns materials, la participació ciutadana en els correfocs, les distàncies de seguretat a tenir en compte, i el que tal vegada és més important és que suposadament desapareixerien les colles infantils de dimonis, ja que amb la limitació de manipular segons quins articles pirotècnics les colles de dimonis infantils no podrien participar dels correfocs.

Tot això ens fa pensar que és ben necessària la protecció de tots aquets elements festius tan apreciats per nosaltres perquè podria suposar la desaparició d'una tradició que en aquests moments està en auge a les nostres illes.

A les Illes Balears, com a Catalunya i a la comunitat Valenciana, s'han produït manifestacions en contra d'aquesta directiva; concretament el dia 7 de febrer es va celebrar a Palma una manifestació perquè la norma europea no acabi amb els correfocs, que va comptar amb el suport de diferents representants polítics, de la consellera insular de Cultura

i d'altres institucions conscienciades de la importància que suposaria per a les illes aquesta directiva, com l'Obra Cultural Balear i l'Ajuntament de Sa Pobla, tal vegada un dels ajuntaments de l'illa amb més implicació emocional dins aquest fet.

Però les autoritats europees aviat s'han afanyat a dir que segons s'expressa a la directiva serà cada estat que establirà les restriccions a prendre damunt cada festa o damunt la pirotècnia a restringir, deixant així a la decisió del govern de cada estat les mesures que prendrà sobre les festes tradicionals que fan ús del foc, és a dir, que el nostre govern espanyol podria permetre celebrar algunes festes tal i com se celebren actualment i no haver d'ajustar-se a la normativa europea.

Però el més preocupant és que el Govern espanyol encara no s'ha pronunciat sobre les seves intencions, cosa que evidència la despreocupació sobre aquest tema. Per tant no és d'estranyar el nerviosisme de la societat, en el nostre cas la mallorquina, que veim com està en perill una festa emblemàtica. És tal la preocupació que des del partit d'Unió Mallorquina s'ha proposat al Govern balear declarar Bé d'Interés Cultural (BIC) la festa de la cultura del foc de les Illes, que s'extén també a Menorca i Eivissa i que cada any ens deixa imatges tan emotives com els correfocs de Sant Antoni a la part forana, Sant Sebastià a Palma i altres festes tradicionals dels pobles de Mallorca, que aprofiten per veure les actuacions de les colles de dimonis dels diferents punts de l'illa.

Si aquesta directiva seguís endavant seria molt negativa per les nostres illes, ja que moltes de les festes viscudes, les emocions, l'alegria i, sobretot, la pervivència d'unes tradicions es veurien tallades en sec per una normativa que no té en compte la cultura i tradició populars dels diferents punts on encara es conserva aquesta "cultura del foc".

informació

SA RUA I SA RUETA

Joan Andreu

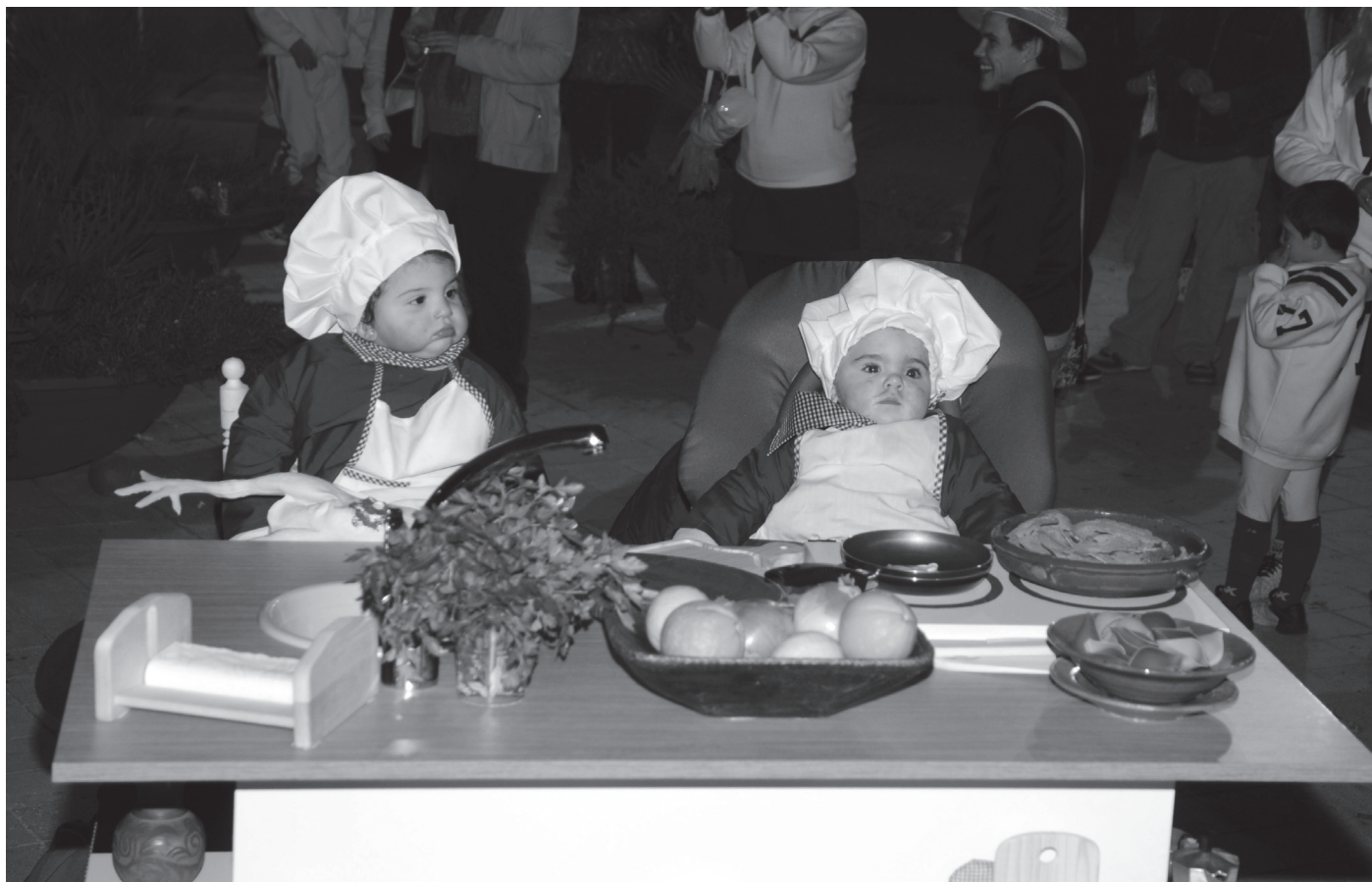

1R PREMI COMPARSES "FARWEST DELS XIQUETS" FOTO RAFEL PISÀ

1R PREMI INDIVIDUAL "SA JUSTICIA ÉS CEGA" FOTO RAFEL PISÀ

1R PREMI DE PARELLES "SA BONA CUINA DE NA PAQUITA TOMÀS"
FOTO RAFEL PISÀ

2N PREMI COMPARES "LES MIL I UNA NITS" FOTO RAFEL PISÀ

el procés el futur disfressat, sigui individual o grup, viu de forma intensa la festa de les disfresses, que per a ell ja ha començat i durarà fins a l'horabaixa de la desfilada pels carrers del poble.

Arriba el moment tan esperat per tots. Després d'unes paraules de salutació de la Sra. Batlessa comença la desfilada. Al capdavant, la banda la música, els integrants de la qual llueixen les oportunes disfresses, obre i anima la marxa interpretant tot un seguit de peces festives, i alegra els ja de per si jocosos participants, que fan una passada per

la plaça de la Vila perquè els membres del jurat que ha de dictar el veredict final puguin prendre les seves oportunes notes.

A continuació, i sempre amb el to alegre i desimbolt de festa carnavalesca, la comitiva parteix per l'habitual itinerari: plaça Nova, carrer Ramon Llull, carrer Bernat de Santa Eugènia, plaça dels Hostals i carrer Llarg, per desembocar altre cop a la plaça de la Vila, lloc on els participants esperaran l'anunci de la resolució del jurat, mentre l'orquestra Champaña amb la seva música engresca els nombrosos assistents a ballar al compàs de les seves notes. Fins que arriba el moment de fer públic el veredict del jurat, el qual, segons paraules de la seva coneguda, esforçada i gentil portaveu, la simpàtica Maria Antònia Ferrer, fou força dificultós per la similitud dels mèrits dels participants en cada una de les categories.

Els premis que s'atorgaren foren els següents:

Categoria individual: 1r: La Justícia és cega. 2n: Pinotxo. 3r: Sa Gitana de Santa Maria.

Categoria parelles: 1r: Sa bona cuina de na Paquita Tomàs. 2n: Frescinet. 3r: Micky Mouse.

Categoria grup: 1r: Sa granja des Casal. 2n: Romans. 3r: Herbes dolces.

Categoria comparses: 1r: Far West dels Xiquets. 2n: Les mil i una nits. 3r: La gran corrida.

A més, totes les comparses que no han estat premiades tenien un val de regal per la seva participació en la Rua; els representants de les comparses que no el recolliren la nit de dissabte poden passar per l'ajuntament a recollir el seu

1R PREMI DE GRUPS "SA GRANJA DES CASAL" FOTO RAFEL PISÀ

Dissabte 21 de febrer. Són les sis de la tarda. Dia de la Rua a Santa Maria del Camí. A la plaça de la Vila els participants a la desfilada de disfresses s'han anat congregant per fer la seva inscripció i així poder prendre part al concurs de màscares organitzat per l'ajuntament. Comparses, grups, parelles, participants individuals, tots reben un número que duren a sobre a fi que el jurat, al final de la desfilada, pugui pronunciar el seu veredict.

Per a tots ells aquest acte és sols la culminació d'una festa que fa molts de dies i setmanes que va començar. En realitat aquesta festa comença en el mateix moment en què un se

n'adona de la seva intenció de participar-hi activament, és a dir, quan un sap que vol prendre part a la Rua. De primeres, el pensament vola d'un vent a l'altre cercant un motiu que li pugui ser atractiu, que li serveixi de font de divertiment per a ell mateix, al temps que per als altres que el podran veure. Totes les opcions hi tenen cabuda, des de la sàtira a l'esperpent o la situació equívoca, fins a la representació de les més diverses activitats mereixedores de ser objecte de la crítica mordaç. Passada aquesta primera fase s'ha de procedir a materialitzar la idea de la disfressa, tenint en compte els pros i els contres, adequant la seva realització a les pròpies disponibilitats. Els puc assegurar que en tot

LA ROCKERA "COLLA DELS MOIXOTS" FOTO RAFEL PISÀ

FOTO: MATEUREU RAMIS

FOTO: RAFEL PISA

FOTO: MATEUREU RAMIS

premi.

En la nostra humil i sincera opinió la festa fou tot un èxit: per l'organització, per l'ambient de bulla, per la resposta entusiasta de tantes santamarieres i tants de santamariers a la crida feta a la participació, el que fa que d'any en any siguin més els participants i més estudiades les disfresses. Des de l'ajuntament volen agrair a tots els santamariers i les santamarieres la seva participació i col·laboració en aquesta festa, que gràcies a tothom es va incrementant any rera any.

Essent així, segur que la propera edició d'aquesta burlesca i divertida festa encara serà millor i més concorreguda que

la que acabam de viure.

Que el déu de l'Alegria i de la Rialla ens sigui propici i ens conservi la salut per poder tornar a homenatjar-lo l'any que ve.

EL CARNAVAL COM A REVOLTA

Caterina Valriu Llinàs

El Carnaval és una festa de confluències, cal cercar el seu origen en rituals i celebracions de diverses cultures, en recreacions de mites i en vells costums renovats cíclicament. És, a més, una celebració molt estesa i present gairebé a tots els països. Però malgrat la seva diversitat, el Carnaval té uns trets ben marcats que el caracteritzen i diferencien de qualsevol altra celebració festiva: la inversió, la sàtira, la crítica i la permisivitat i llicència en els plaers del cos.

A Mallorca el Carnaval pren el nom de Darrers Dies, tot fent referència als últims dies en què hom pot folgar i menjar carn abans no arribin les abstinències i els dejunis de la Quaresma. El Carnaval mallorquí no és gens espectacular, com correspon al seu caràcter bàsicament rural, i només a partir de la primera dècada d'aquest segle es generalitzaren activitats com els balls de màscara i les rues. Però els trets definidors del Carnaval hi han estat sempre ben presents: burla, crítica, escarni, joc, disfressa, sexe, menjar gras, etc.

El Carnaval és la festa de la inversió, del capgirament de la quotidianeïtat. Això es manifesta especialment en l'escarni als símbols del poder, en la burla a la repressió i en l'intercanvi dels rols sexuals. Un bon exemple d'això són les mascarades que es celebraven a alguns pobles de l'illa. A Algaida era tradicional fer la festa d'en Cames Tortes (clara deformació del mot Carnestoltes). Construïen un ninot i el duïen en una carrossa a la plaça, allà el deixaven assegut a un balcó i presidia la gresca dels últims dies de Carnaval. En arribar el dimarts el passejaven amb honors per tot el poble i li feien un judici burlesc carregat de crítiques, de ridiculització del

poder establert, etc. Després el sentenciaven i el mataven a trets, finalment el passejaven dins un bagul, cantant una cançó burlesca sobre la mort i posterior resurrecció del personatge. Aquestes mascarades tenen totes una mateixa base: la representació de l'entronització, regnat, sentència i posterior execució de l'esperit festiu. Les solien organitzar joves o persones de tarannà festiu i burlesc, eren sempre homes -sovint disfressats de dones ploradores i cridaneres- i tot es desenvolupava en un context de disbauxa.

La politització, encara que no era intensa, era present també en les rivalitats entre comparses, en l'organització dels balls i saraus i en les carrosses que desfilaven a les rues. Segons el moment polític el Carnaval era més o menys tolerat o reprimit, però també depenia de la classe social i del sexe. La repressió afectava sobretot les classes populars i especialment les dones, que -malgrat tot- aconseguïen un grau de llicència inimaginable la resta de l'any. L'església exercia el seu poder a base de control i amenaces. La introducció del ball modern -del ball d'aferrat- va ser un veritable trasbals a l'illa.

Darrers Dies, per tant, que possibilitaven la gresca, el trencament, la burla dels poderosos, la humil festa del poble que sap que tot és un joc però que mentre dura pot oblidar tensions, canviar de sexe, ser jutge i botxí, criticar, parlar amb llengua grassa de les sacrosantes institucions, omplir de llatinades els crits de burla, fruir de sexe, menjar fins afatar-se i engatar-se fins a oblidar que el joc només durarà unes hores, les poques hores dels Darrers Dies.

informació

PINS DEL SAGRAT

Text i fotos: Joan Andreu

Aquests darrers temps sovint sovint la climatologia ens està jugant unes males passades, algunes d'elles d'irreparables conseqüències, encara que no amb danys personals.

El vent huracanat que el dissabte dia 24 del passat gener fuetjà les nostres contrades, amb les seves rebufades va desarrelar dos dels quatre pins que quedaven al jardí del Sagrat, deixant-los en una posició perillosa per a la integritat física de les persones que circulassin per les seves immediacions, el que motivà la seva tala per part dels operaris de la brigada municipal el dia 27 del mateix mes.

Sortosament foren abatuts sense causar danys al monument dedicat a Joan Perelló, l'insigne fill de Santa Maria del Camí, bisbe de Vic.

Les fotografies que reproduïm mostren els darrers moments d'aquests arbres que han vist créixer i desaparèixer diverses generacions de santamariers.

PINT-DECOR
Balear

PINTURA EN GENERAL

C/. Bernat de Sta. Eugènia, 18
07320 - Sta. Maria del Camí
Tel. 971 140 232 - 670 734 886

FUSTERIA

CANYELLES S.L.

MIQUEL I MATIAS CANYELLES PIZÀ

C/. Costa i Llobera, nº 2 Tel.971 62 00 80 - Fax 971 14 09 08
07320 Santa Maria del Camí

EL CAMÍ DE COANEGRA, EN TEMPS PASSAT

text: Mateu Ramis Canyelles

Fotos: Rafel Pisà

PODEM VEURE EL CAMÍ DE COANEGRA, PARAL·LEL AL TORRENT DEVERS SON OLIVER. LA BARRERA AMB FILFERROS, A PART DE LA MALA IMPRESSIÓ QUE FA, IMPEDEIX L'ACCÉS AL TORRENT, QUE ÉS DE TITULARITAT PÚBLICA.

Al número anterior de Coanegra (gener del 2009) sortia una col·laboració de J. M. Estarelles sobre els desperfectes causats per les torrentades al camí de Coanegra, on també es parlava de la barrera i els filferros col·locats devers Son Oliver. A l'editorial de la mateixa revista també s'insistia sobre el mateix tema.

Aquesta problemàtica m'ha animat a recordar algunes dades històriques relacionades amb aquest camí, vista la importància que ha tengut sempre per al poble de Santa Maria.

PREHISTÒRIA

Podem suposar que el camí de Coanegra fins a la font tengui uns orígens prehistòrics, d'època pretalaiòtica o talaiòtica, ja que la font existia i segurament amb més cabdal que l'actual, i totes les poblacions sempre han anat a la recerca d'aquest element vital. Segurament el primer camí que utilitzaven els primers pobladors de la zona fou el mateix llit del torrent, i quan el torrent portava aigua començaren a desbrossar un senderol o caminó paral·lel al torrent. És una constant generalitzada trobar camins dins les valls gairebé paral·lels als rius i torrents.

ÈPOCA ROMANA

El nom de Coanegra és d'origen romà o mossàrab. Erròniament transcrit "Caudanigra" als primers documents catalans per derivació de "Cahua", segurament fa referència a l'avenc o cova "negra" de Son Pou (cavum, cavea), tal i com proposà M. Morro (Coanegra, 1996). Si l'avenc era prou conegut com per donar nom a tota la contrada, vol dir que la gent hi feia "camí", encara que sigui difícil ara destriar amb quin motiu, quantitat de gent i freqüència.

Un poblament que segurament utilitzà l'aigua de Coanegra estava situat a prop de Son Torrella o Ca s'Alemany: un poblament romà, de devers el segle IV-V, que ens deixà els ploms hebraics de Ses Fontanelles, exposats al Museu de Mallorca.

informació

UNA INTERPRETACIÓ ABUSIVA DEL DRET A LA PROPIETAT PRIVADA HA ARRIBAT FINS I TOT A POSAR UNA BARRERA SOBRE EL MATEIX TORRENT: IMPEDIMENT PUNIBLE I PROHIBIT PER LA LLEI.

SEGLES X al XII

Tanmateix és a partir de l'època musulmana quan es produeixen els majors assentaments a la vall de Coanegra. En concret quatre alqueries, anomenades Benicuaroz, Beniacaz, Abrasin Afeluz i Caluia, resultants d'una immigració contemporània o poc posterior a la conquesta de l'illa per 'Isan al Hawlani, s'estableixen a la zona de Coanegra, unes fora, però prop de la vall, i almanco dues ja dins el comellar: Caluia i Beniacaz.

A Son Agulla en concret hi havia l'alqueria Beniacaz, que constava com a mínim amb 7 cases amb corrals i farraginars que donaven a un parell de camins públics, documentades al primer moment de la conquesta com a de origen àrab (H. Kirchner, La construcció del espai pagès, pàgs. 80 i 81). Evidentment aquestes poblacions utilitzaven el camí de Coanegra, que era públic per a la comunicació entre elles. Possiblement els àrabs milloraren el camí antic i al final de la vall l'allunyaren del torrent per augmentar la zona irrigada.

"A SON AGULLA HI HAVIA UNA ALQUERIA ÀRAB, AMB UN MÍNIM DE SET CASES."

BARRERA AMB PANY, COL·LOCADA AL CAMÍ PÚBLIC JA FA ANYS PER UN PROPIETARI PARTICULAR. LA BARRERA ATURA EL PAS DELS VEHICLES AUTOMÒBILS (SENSE CLAU), PERÒ NO EL DE LES PERSONES I BICICLETES.

SEGLE XIII

A partir de la conquesta catalana del 1229 el camí àrab de la vall comença a ser considerat "camí reial que condueix a la font de Coanegra", segons manifesta mossèn Josep Capó, que ho ha trobat així a documents del segle XII (La vila de Santa Maria, volum I, pàg. 46).

Un document del Reial Patrimoni (RP 2067, f. 52) sobre l'establiment de part del Celleràs (Son Oliver) que fa Berenguer Talayoca a Guillem Folc i Bernat de Comelles, dona com una de les afrontacions "in carraria qua itur ad fontem" (el camí que du a la font), fet que significa que ja aleshores hi havia un camí fins a la font, o sigui fins a Son Pou, que recorria tot el comellar de Coanegra.

A Son Oliver trobam documentat el "Celleràs del Rei", un dels llocs de la vall on s'ha trobat ceràmica àrab i medieval (M. M. Estarelles, I Jornades d'Estudis Locals, pàg. 55) possiblement lligat a una altra alqueria anomenada Caluia o Califa, poblaments que utilitzaren secularment el camí de Coanegra.

Tanmateix el fet més cridaner ocorregut al segle XIII dins la vall és la instal·lació de fins a 9 molins fariners moguts per l'aigua de la sèquia, construïda pels àrabs i reaprofitada ara per moure els molins. Trobam el molí de la Font, el d'en Pitxo,

“ EN TEMPS DELS ROMANS JA ES
FREQUENTAVA LA CONTRADA DE
COANEGRA (CAUDANIGRA) FINS A LA
FONT DE SON POU.”

el d'Abelar, Çanover, Subira, de Bernat Perico, Bonafarina, el de Torrella, molins repartits a tot el llarg de la vall. Aquest fet, coherent amb la política cerealista dels nous pobladors catalans, suposa que de tota la zona de Coanegra i de gran part de l'antic juz de Canarossa venien els pagesos a moldre el seu blat aquí (el nom del camí de Moliners, que abans arribava fins a ajuntar-se al de Coanegra, faria referència a aquests molins?).

Aquests molins hidràulics, amb alguns canvis, han persistit des del segle XIII fins al XIX (alguns d'ells fins al XX), fet que significa que el camí ha estat transitat per carros i cavalleries que transportaven gra i farina amunt i avall per la vall, durant més de 700 anys.

SEGLE XVII

En establir-se la cavalleria dels Torrella per dona Quitèria Ballester i formar-se el nou casc urbà del poble comença a utilitzar-se l'aigua de Coanegra per omplir les cisternes del poble, aigua que arribava per una sèquia que primerament era un simple solc en terra, fins que al segle següent es fa la sèquia d'obra fins a Son Torrelleta. Aquest fet produirà una major participació municipal, no sols en la cura de la sèquia sinó també del camí que permet cuidar la sèquia i arribar fins a la font de Son Pou. Recordem que un temps hi havia siquier de baix i siquier de dalt (el darrer fou Joan Pastor "Garrigaret").

Segons la capbreuació del 1696 a la vall hi ha 6 molins d'aigua. És de suposar que bastant gent hi va a moldre encara.

Diu mossèn J. Capó (oc): "El virrei, el 26 de juny del 1697, manà que els naturals i habitants de Santa Maria que cultiven lli i cànem, sols el poden amaran i eixugar als molins de Coanegra". És de suposar que el camí estava lliure i expedit per a tothom!

SEGLES XIX al XXI

Al segle XIX comença a fer-se freqüent visitar l'avenc de Son Pou. Hi ha cròniques de visitants il·lustres del coval: Marian Conrado, el rector Caldentey i molts capparees de la Renaixença. I això que s'havia de baixar des de l'ullal amb una gàbia fermada, fins que al 1893 Pere Boyeres feu obrir el passadís a baix per poder entrar peu pla.

A principis del segle XX la vall té una gran vida: el camí és transitat de forma contínua per llenyaters, carboners, calcinaires que fan feina a les garrigues, a les sitges o als forns de calç. Però no sols hi passen els propietaris o la gent

“SEGONS L'HISTORIADOR DE LA NOS-
TRA VILA, MOSSÈN JOSEP CAPÓ, ELS
DOCUMENTS DEL SEGLE XII DIUEN
QUE EL CAMÍ DE COANEGRA ES CAMÍ
REIAL”.

llogada, sinó tothom que ho desitja del poble per anar a cercar esclata-sangs, a caçar o simplement a passejar fins a la font, a l'avenc o al freu. Els propietaris tenien clar no tan sols que el camí era públic, sinó fins i tot que era convenient per a ells permetre certes activitats dins les finques com a contrapartida al fet que, quan ocorria un gran incendi, aleshores era la gent del poble que havia d'apagar-lo. Record d'infant sentir les campanes de la parròquia i del convent tocar de forma intensa quan es calava foc a Son Pou o Son Oliver.

L'ajuntament feu durant aquest segle reparacions constants del camí, tant en temps del batle Simonet, com en temps de la República, com fins i tot fa poc el consistori actual. L'ajuntament va asfaltar el camí fins a Son Oliver.

CONCLUSIONS

Si el camí és -de forma bastant clara per la seva història- un camí públic, fou il·legal la col·locació d'unes barreres per part d'un particular a Son Oliver, potser basant-se erròniament en el fet que l'ajuntament només havia asfaltat fins allà.

Més il·legal encara és la col·locació de filferros entre el camí i el torrent, que també és públic per llei. L'ajuntament i GADMA netejaren amb voluntarisme uns anys alguns trams del torrent, i devora Son Oliver els voluntaris hagueren de saltar els filferros per poder fer-ho. Quina ironia!

Personalment em sembla molt correcte el que feu l'ajuntament, quan era regidor don Andreu Bestard, de només asfaltar fins passat Son Agulla. Asfaltar fins a Son Pou faria que la contrada perdés el seu encant!

Fins i tot la barrera, a mi, em podria semblar ben posada on està per aturar l'excés de vehicles rodats. Però tenc claríssim que el dret a controlar aquesta barrera hauria de ser de l'Ajuntament de Santa Maria, no del senyor Fierro ni de la família March, que no tenen cap dret sobre el camí.

M'agradaria acabar amb una cita de Martí Canyelles al pròleg de Coves i avencs de Santa Maria del Camí, de G. Santandreu: "Els santamariers i les santamarieres tenim Coanegra dins el cor, l'estimam com el que és: un paisatge únic, natural i salvatge encara, on els nostres avantpassats deixaren la seva empremta en la lluita diària pel pa. Aquesta vall que hem vist els darrers anys filferrada de manera humiliant, però que constitueix, així i tot, una part important del nostre territori, que demana una protecció especial, com tota la Serra de Tramuntana. I la volem preservar així com és ara, perquè és el nostre llegat, que hem de transmetre a les futures generacions".

informació

FEBRER

text i foto: Joan Andreu

El mes de febrer, que en l'actual calendari gregorià, instaurat l'any 1582 pel papa Gregori XII amb el propòsit de regularitzar el calendari litúrgic, ocupa el segon lloc en l'ordre dels mesos de l'any, no sempre ha guardat aquesta posició. A l'antic calendari romà no hi figuraven els mesos de gener i febrer. No va ser fins a finals del segle VII aC que s'afegiren aquests dos mesos, que ocuparen els dos darrers llocs de l'any fins que l'any 153 aC es va acordar que l'inici de l'any seria el 1r de gener.

L'any 46 aC Juli Cèsar modificà el calendari romà i implantà un nou calendari, que des d'aleshores duria el seu nom: calendari julià. Dos anys més tard, el 44, va establir l'ordre dels mesos i dels dies de la setmana deixant-los tal com ara els tenim, i fixà en 365 el nombre de dies de l'any, afegint un dia cada quatre anys. Aquest dia s'afegia

als 23 dies que tenia el mes de febrer, l'últim dels quals rebia el nom de "sexto calendas martii". El nou dia afegit rebia el nom de "bis-sexto calendas martii", i d'allà ve el nom de bixest en què ara coneixem els anys de 366 dies.

Els sabins, antics habitants de la Itàlia preromana, celebraven anualment les festes d'expiació i purificació anomenades Februa, el nom de les quals passà a designar el mes en què aquestes festes tenien lloc. Idò d'aquella paraula llatina ens ha quedat el mot febrer, amb el qual designam el segon mes de l'any.

Aquest mes és el mes de la festa de la llum, festa que se celebra el dia 2, el dia de la Candelera, puix que en aquest dia se'n compleixen 40 des del naixement de Crist, a qui Simeó presentà com "llum de les nacions".

La història de la festa de la llum es remunta més enllà de la fundació de Roma: a unes festes de purificació anomenades Lupercalies. Fou el papa Gelasio I que

l'any 494 va condemnar i prohibir aquelles Lupercalies que se celebraven a Roma el dia 15 de febrer, i les va substituir per la festa de Sant Valentí, que consistia en una processó de llums i candeles, processó i festa que més tard, com hem vist, va passar a celebrar-se el dia 2.

Malgrat la seva brevetat el mes de febrer ens porta tota una sèrie de festes religioses en commemoració i recordança d'uns sants i unes santes molt populars, la devoció als quals ha estat ben arrelada dins el poble mallorquí.

Després de la Candelera tenim Sant Blai, metge i bisbe, protector contra els mals de gargamella, màrtir que va morir degollat l'any 316 durant la darrera persecució romana contra els cristians.

Uns dies més tard, el dia 5 en concret, ens trobam amb Santa Àgueda, que és la patrona de les infermeres, de les dides i de les dones en general. El nom d'Àgueda prové del grec i significa bondadosa. Àgueda de Catània era una jove de bona família siciliana que es va negar a les pretensions d'un senador romà de nom Quintianus, negativa que li va costar la mort l'any 250 després de ser martiritzada havent-li tallat els pits.

A mitjan mes tenim la festa de Sant Valentí, a qui ja hem esmentat abans. Sembla que Sant Valentí era un metge que es va fer sacerdot i casava els soldats malgrat estar prohibit per l'emperador Claudi II que, en adonar-se'n, el va fer prendre i decapitar quan corria l'any 270. Per aquest motiu, o tal vegada, segons

diu la llegenda, perquè la seva festivitat coincideix amb el moment en què els ocells comencen a aparellar-se, seria posteriorment considerat el patró dels enamorats.

Febrer és el carnaval per antonomàsia. Configura un període de relaxació de la vida i els costums dels pobles cristians abans d'entrar en el temps de mortificació i penitència amb l'arribada de la quaresma.

La paraula carnaval ha tengut diferents interpretacions pel que fa al seu origen. En un principi es va considerar que derivava del mot llatí "carne-levare" que significa "abandonar la carn"; després es va tenir com provinent del mot italià "carne-vale" amb el significat de possibilitat de menjar carn, essent aquesta etimologia la que actualment està en ús.

Va ser a finals del segle passat que es va començar a sospitar de l'origen pagà de la paraula carnaval, amb el resultat que a tal fi s'estan barrejant diverses hipòtesis com són ara: a) Carna, la deessa celta de les faves i la xulla; b) Karna, el déu hindú que figura en el Mahabhàrata, i c) Carna-baal, festa al déu Baal dels fenicis i altres pobles de l'Àsia Menor.

En una societat rural com era la mallorquina abans del bum turístic, els mesos d'hivern, inclòs el febrer, representaven una treva a les feines del camp, treva que si les abundants pluges i la humitat ho permetien era aprofitada pels homes del camp per començar a preparar la terra per fer hortalisses. En quart minvant i lluna vella, com bé

sabien i saben els conradors de la nostra contrada, es poden podar les vinyes i procedir a llaurar-les dins la tira buida.

No són poques les referències al mes de febrer contingudes al refranyer popular, prova d'això vet aquí algunes d'elles:

Pes febrer abriga't bé.
Si tenc calor en es febrer,
per Pasqua tremolaré.
Febrer abeurat, mig any assegurat.
D'any de febrer llarg, Déu te'n guard.
Es febrer, nou cares té.
Febrer el curt, si entra dolent, pitjor en surt.

Efemèrides notables:
380 L'emperador romà Teodosi el Gran ordena adoptar la religió cristiana en tot l'imperi.
1767 Expulsió dels jesuïtes d'Espanya.
1817 Neix el poeta José Zorrilla, autor de Don Juan Tenorio.
1901 Espanya en estat de guerra en diverses províncies per alçaments populars.
1910 El Dalai Lama fuig del Tibet per por a les amenaces xineses.
1936 Victòria electoral a Espanya del Front Popular.
1939 França i Anglaterra reconeixen el govern del general Franco.
1941 Mor a Itàlia l'exrei d'Espanya Alfons XIII.
1997 Primera clonació d'un mamífer viu: l'ovella Dolly.

La pedra d'aquest mes és l'ametista i la seva flor la violeta.

informació

EXCURSIÓ A SA CUCULLA DE FARTÀRITX

text: Segona Edat Passatemps

Com és habitual, cada mes el grup de segona edat Passatemps organitza una excursió pels indrets de Mallorca. Així el passat 18 de gener un grup de 30 persones anàrem a fer Sa Cuculla de Fartàritx, un dels paratges més espectaculars de la zona de Pollença. Començarem a les cases de Ca n'Huguet per continuar per l'antic camí de ferradura fins arribar a les cases de Fartàritx Gran (1 hora de pujada). Allà el grup es dividí en dos. Els més agosarats partírem cap a Sa Cuculla, de 712 metres. Des d'allà dalt les vistes són impressionants: puig Tomir, puig Roig, puig Caragoler, puig de Ternelles, Formentor, les badies de Pollença i Alcúdia, Cap Ferrutx i el pla de Mallorca de la zona Nord. Després de contemplar-ho tot baixàrem pel pas de l'All per trobar-nos amb la resta del grup, que ens esperava a les cases d'en Vila. Devora el pi ver dinàrem tots junts per acabar com sempre, amb un bon cafè i varietats de galletes dolces, fruits secs, xocolata, torró i moltes més coses que tots compartim. És una bona manera de recuperar forces i passar una estona molt agradable.

Aquest mes de febrer tenim organitzada la volta al puig Roig i estam preparant les properes: puig de Na Bauçana a Puigpunyent, Bec Ferrutx a Artà, Canaleta de Massanella...

Si qualcú s'anima vos recordam que cada tercer diumenge de mes estau convidats, igual que a les altres activitats de l'associació: batuka, ball de saló, etc. A més el proper dia 21 gran festa de Carnaval a Can Sanxo a partir de las 22.30. Vos hi esperam!!

APUNTS DEL PLENARI MUNICIPAL DE L'AJUNTAMENT DE SANTA MARIA DEL CAMÍ, DIJOURS 29 GENER DEL 2009

text: Guillem Ramis >>> Regidor de EU-EV a l'Ajuntament de Santa Maria del Camí

Sorprenentment alguna cosa ha canviat a l'ajuntament i s'ha pogut disposar de les actes dels plenaries anteriors juntament amb la convocatòria del plenari ordinari del mes de gener. El plenari s'inicià com toca, amb l'aprovació de les actes anteriors, el plenari ordinari del 27 de novembre del 2008 i l'extraordinari del 12 de gener del 2009.

El segon punt de l'ordre del dia, modificació de l'"Ordenança Municipal de Convivència Ciutadana", no modifica gaire l'anterior; es va centrar en algunes qüestions referides a la recollida selectiva que era precis aprovar. El text està bé, però manté l'ambigüitat en els casos que s'incompleixi l'ordenança. La convivència s'ha de defensar d'ofici per part de l'autoritat fent complir les normes. La tolerància de les autoritats amb els incompliments de normes provoca rancúnia i enfrontaments entre veïnats. Talment com fins ara, l'ordenança deixa en tots els casos a criteri de la batlia la possibilitat de sancionar o no.

L'ordenança fou aprovada amb els vuit vots de GPSM, PSOE, UM i cinc abstencions de PP i EU-EV.

El tercer punt va ser l'aprovació definitiva per unanimitat del reglament de la Residència de Cas Metge Rei.

El quart i el cinquè punts foren dues propostes molt semblants, una de l'equip de govern i l'altra del PP, per sol·licitar l'autorització i la creació d'un espai col·lectiu universitari a les Cases dels Mestres. Les acusacions d'oportunisme entre l'equip de govern i el PP varen generar una forta polèmica. Va ser aprovada la primera proposta de l'equip de govern i rebutjada la del PP.

El sisè punt fou una proposta del PP per cobrir les pistes de bàsquet exteriors del camp d'esports. L'equip de govern va argumentar que la proposta del PP ja s'ha estudiat, que no la veuen viable per la dificultat tècnica i pel cost elevat que té. Va ser rebutjada amb els vuit vots en contra de l'equip de govern.

En l'apartat de precs i preguntes sorprenen algunes respostes que va donar la batlessa a algunes preguntes formulades en el plenari anterior del mes de novembre del 2008.

Sobre dues denúncies per infraccions urbanístiques, registrades per EU-EV el passat dia 5 d'agost i de les quals encara no hi ha resposta per escrit, digué que un dels edificis no obtindria la certificació de final d'obra si no es corregien les irregularitats denunciades. Sobre la segona respongué que la normativa vigent es trobava superada per les noves formes de construcció i els nous materials que s'utilitzen i que el tècnic municipal no era partidari d'exigir el compliment de l'apartat d'aquesta normativa vigent a la qual fa referència la denúncia de EU-EV.

Sobre el perquè els abeuradors d'aigua dels parcs infantils no havien funcionat durant tot l'any 2008, respongué que no sabia per què no havien funcionat, però tenia constància que ara funcionaven tots i que en aquell moment no tenien cap problema. No m'ho vaig poder creure i així ho vaig fer saber. La nova resposta fou la mateixa: sense immutar-se, segura i convincent, la batlessa afirmà categòricament que tots els abeuradors d'aigua dels parcs infantils ara funcionaven bé. Acabat el plenari vaig poder comprovar que l'abeurador del parc infantil de la Plaça Nova continuava inutilitzat i a dia d'avui encara continua sense reparar. Vull pensar que la batlessa no mentia i que com en altres ocasions estava mal informada, però per donar aquestes respostes tan imprecises no cal que exigeixi formular les preguntes amb 48 hores d'antelació.

SOBRE LA NOVA “ORDENANÇA MUNICIPAL DE PROTECCIÓ DEL MEDI AMBIENT I CONVIVÈNCIA CIUTADANA DE SANTA MARIA DEL CAMÍ”

text: Guillem Ramis >>> Regidor de EU-EV a l'Ajuntament de Santa Maria del Camí

Personalment crec que era necessari actualitzar l'ordenança municipal, però no veig suficient voluntat de l'equip de govern i per això crec que hi continuarà havent música forta a altes hores de la nit els dies de bodes al Convent dels Mínims; gent que rentarà tranquil·lament els cotxes al carrer; gent que cremarà restes de jardineria dins els seus corrals i omplirà de fum els corrals veïnats; moltes persones que passejaran els cans pels carrers del poble i no recolliran els excrements deixats damunt les voreres; cotxes mal aparcats obstruint el pas a les persones; excessos de renous i, en tots els casos, si no hi ha queixes o denúncies concretes de les persones que se senten perjudicades, no veurem cap actuació de les autoritats municipals per dissuadir o sancionar els infractors.

Pens que la desídia i la tolerància de les autoritats davant als mals comportaments cívics fomenten les desavinences i abonen les males relacions entre veïnats.

Per contra, pens que el compliment de normes i la defensa dels interessos de la majoria per sobre dels interessos particulars són la millor garantia per a la convivència ciutadana.

NOTA INFORMATIVA DE LA REGIDORIA DE MEDI AMBIENT

“Des de la mancomunitat des Raiguer s’han fet averiguacions per aclarir que unes bosses de fems de la casa Vileda de color marró que diuen que són orgàniques i es comercialitzen a diversos indrets, no són biodegradables per la qual cosa no es poden utilitzar per la recollida de fems d’orgànica. Per a la qual cosa, des de l’Ajuntament volen informar a la gent que les ha comprat, que els treballadors de recollida de fems no les recolliran”

BAR S'ESTACA Menus diaris

*Carns a la plaxa, Hamburgueses,
pepitos, Fritures, Perritos...*

Carrer Marqués de la Fonsanta, 40
tel: 971 620 286 - 606 048 365
07320 Santa Maria del Camí

M|QUEL SERN

INSTAL·LADOR ELECTRICISTA

c/. Quartades nº 1- 2º - 1
07320 Santa Maria de Camí

TEL. 971 14 02 09
971 62 10 66
MÓVIL: 649 49 64 19

breus

CELEBRACIÓ NOCES D'OR

MAF

A finals de l'any passat els santamariers Pep Bover Crespi i Magdalena Ordinas Ordinas celebraren les seves noccs d'or. La parella va contraure matrimoni un 12 de novembre de l'any 1958, i per commemorar aquest esdeveniment ho celebraren envoltats de familiars i amics. Així mateix foren obsequiats amb un concert de la coral de l'Associació de Pensionistes i Jubilats després de la celebració de la missa a l'església parroquial.

DISSABTES DE CAOS

N. C.

Els dissabtes matins són sens dubte uns dels dies amb més trànsit a la Plaça Hostals, tant que hi manquen places d'aparcament. Un d'aquests dies fou el dissabte dia 14 de febrer, que com podem observar a la fotografia hi havia cotxes aparcats a la zona habilitada com a càrrega i descarrega de la plaça que arribaven fins a davant Can Ramonet. Aquest fet va propiciar que els camions haguessin d'aturar-se en doble fila per descarregar provocant algunes retencions.

I em deman, on era la policia local del poble, que no va fer acte de presència en tot el matí per aquella zona i que molts de dies passa de llarg davant els cotxes aparcats en la zona de càrrega i descarrega???

UN ALTRE ROBATORI

La matinada del diumenge dia 15 de febrer el bar del local de l'Associació de la Tercera Edat de la plaça Nova va sofrir un robatori. Els lladres romperen els vidres i el pany per accedir a l'interior del local. Sembla que s'endugueren doblers i tots els objectes que consideraren de valor.

CAMPANYA DE LA SENALLA

MAF

Les darreres setmanes s'ha duit a terme al nostre poble una campanya de promoció del comerç amb la finalitat de premiar la fidelitat i la confiança dels clients del comerç urbà del nostre poble.

La campanya "Per comprar..., i per al que tu vulguis", és una iniciativa de les patronals de comerç PIMECO i AFEDECO amb el patrocini del Departament d'Economia del Consell de Mallorca i l'Ajuntament de Santa Maria del Camí, i ha estat gratuïta per als comerciants santamariers.

L'objectiu de la campanya era fomentar la relació entre comerç i client en el teixit comercial local, premiar la fidelitat dels clients del comerç santamari, conscienciar mediambientalment clients i comerciants, així com oferir la possibilitat als comerciants d'incrementar les seves vendes, alhora que fomentar l'ús de les senalles i la reducció de la utilització de bosses de plàstic d'un sol ús. A la nostra illa cada mes només les grans superfícies comercials reparteixen 280 milions de bosses de plàstic, les quals necessiten 450 anys per desintegrar-se!

Per a la comunicació de la campanya es varen dissenyar uns cartells –se'n varen editar 240 unitats per a la seva exposició als comerços del poble- i unes cartilles on els clients anaven aferrant uns segells col·leccionables que aconseguien amb les seves compres a 10 comerços diferents adherits a aquesta iniciativa. Una vegada completada la fitxa es podia anar a recollir a l'ajuntament la senalla de llatra realitzada artesanalment a Mallorca.

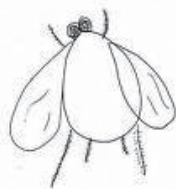
La iniciativa ha comptat amb la participació de 72 establiments comercials del poble, Es varen editar 7.000 segells a una primera remesa i 2.000 en una segona. En total s'han distribuït de manera gratuïta 600 senalles, premiant així la fidelitat dels clients. Tot i així, els darrers dies les corregudes per aconseguir una senalla varen ser grosses!! Sens dubte un regal útil i polivalent per a anar a comprar, esperem que se'n faci bon ús.

REPARACIONS DE LA VOLTADORA DE CA N'ANDRIA

N. C.

Si algú ha anat a fer un volt per la voltadora s'haurà adonat que des de fa unes setmanes s'estan realitzant tasques de reparació de la pista ciclista. No és que el nostre ajuntament hagi decidit fer-ho perquè els molts practicants d'aquest esport que hi ha al nostre poble puguin gaudir-ne i fer-ne ús, sinó que dos treballadors de la brigada municipal i a la vegada practicants de ciclisme han dedicat part del seu temps lliure a posar a punt la pista.

sa mosca

Voletejant, com és costum als de la nostra espècie, amb els 4.000 ulls simples que totes nosaltres tenim ben oberts per no perdre'm cap detall digne de ser mencionat, aquesta vegada me n'he trobat uns quants que m'han posat les antenes de punta i no sense motiu, com es pot veure a les fotografies. Esperam que aquests retrets siguin un cop d'atenció per als qui tenen la potestat de posar-hi els mitjans per a la seva solució.

A l'aparcament municipal uns desaprensus s'han dedicat a fer malbé el senyal de trànsit que indica el lloc per deixar-hi les bicicletes.

Al carrer Bisbe Perelló —devora l'estació del tren— sembla que l'asfalt no va bastar per tapar tot el desperfecte de la via, cosa que igualment va ocórrer al carrer de Sant Josep, és a dir, o no va bastar l'asfalt o era tan fluix que amb dues gotes d'aigua de pluja i unes passades de vehicles es convertí en grava per manca de consistència. Aquesta mosca s'imagina que els contribuents paguen per un bon asfalt, no per un que duri el temps d'un alè.

A la plaça de Son Fango, si no s'hi posa remei, els veïns hauran de sortir en barca de casa seva, puix sembla que una deu particular està convertint el lloc en un aiguamoll i s'està inundant.

I res més, esperam no haver de donar en properes edicions aquesta classe de notícies. Mentrestant, aquest dípter anirà rondant com és la seva tasca.

FERRERIA JUAN COLL S.L.

FERRO I ALUMINI

Reixes - Balcons - Portes

Portes Basculants

Persianes en alumini i ferro

Polígon Son Llaüt - 07320 - Santa Maria del Camí
tels/Fax: 971 620 252 - mòbil Joan 607 496 602

ESTANC FRONTERA SERRA

S'estanc des carrer llarg

TABAC

PAPERERIA

OBJECTES DE REGAL

QUINIELES I PRIMITIVA

SERVEI DE FAX

Carrer Llarg, 69. Santa Maria
Tel.: 971 14 02 31 Fax: 971 62 03 74

opinió

ELS "TOP MANTA"

text: Guillem Ramis

A Santa Maria cada diumenge podem observar un col·lectiu de persones molt desfavorides, que pacíficament malviuen a Mallorca en condicions molt precàries.

Són els anomenats "top manta". Pràcticament tots són persones sense papers

que no poden legalitzar la seva situació. Són persones que intenten sobreviure molt lluny de la seva terra i de la seva gent estimada.

Són persones a les quals gaire bé se'ls neguen tots els drets bàsics i la seva vulnerabilitat és extrema. Ni tant sols tenen dret

a reclamar quan alguna persona els maltracta o els roba la mercaderia. Ells volen integrar-se, volen ser contribuents, volen tenir drets i volen tenir deures.

Molts d'ells entenen bé la nostra llengua gràcies a un gran esforç personal que han realitzat, sense gens d'ajuda de l'Administració, que per negar els nega el dret a poder legalitzar la seva situació.

Esta bé que les administracions i la gent parlem dels drets humans i de la gent que pateix lluny d'aquí. També que parlem i reivindiquem tots els drets que a nosaltres ens pertocuen i no podem gaudir. Però no podem deixar de banda la situació d'aquesta gent, que simplement procura guanyar-se la vida treballant en la venda ambulante de material copiat i és perseguida per la policia i la Guàrdia Civil.

REBUIGS A LA PLAÇA NOVA ELS DIUMENGES

text: Lisa Steward

Si als que lloguen un espai en el mercat, els feim responsables del seus propis rebuigs, caixes i embalatges, no hauriem de pagar tant per netejar la plaça. La majoria dels rebuigs provenen dels mateixos llogaters i si saben que és una condició per tornar a llogar la seva parada, HO FARAN.

Molta gent argumentarà que és impossible fer complir aquesta norma,

però si es redueix en una quarta part ja és un èxit.

Tal com estan les coses ara es poden diferenciar clarament els rebuigs de cada concessió: hi ha caps amb marca de sabates per terra a les parades de sabates, crossetes escampades en les de roba, caixes de fruita podrida a les parades de fruita, i fins i tot restes de carn i menjar a les parades d'hamburgueses i pollastres. Si al final del

jornal els responsables del mercat es passen els primers mesos mirant i fins i tot repartint bosses de fems (normals i de blat de moro), veuran la convicció del poble per aconseguir una millor col·laboració i segur que compleixen.

Pot ser que no sigui d'un dia per l'altre, però quan comencin a veure com els seus veïns ho compleixen, poc a poc es conscienciaran. També s'han de posar

més contenidors de fems aquests dies per al públic en general.

Es podrien posar uns contenidors marrons amb bosses de blat a prop dels llocs de fruita i verdures per als rebuigs que normalment deixen per terra, i se'ls en poden dur els dies d'orgànic amb la recollida selectiva del poble.

JA ÉS HORA QUE TOTS PLEGATS CRIDEM FORT:

PROU!!!

Mariano Moragues

Tothom sap que la nostra comunitat ha sigut atàvicament la més mal finançada de tot l'Estat. Ho ha reconegut públicament el president Zapatero, fins i tot qualificant d'injusta tal situació i ens ha promès posar-hi remei. Ho sap el president Antich, que sofreix les conseqüències a l'hora fer les despeses necessàries per una marxa acceptable dels serveis i dur endavant les inversions que es requereixen. Però fa la figa blana i ja es conforma a no estar per davall de la mitjana, que evidentment significaria una millora, però no eixugaria la malmenada històrica, ni significaria fer

justícia a la nostra comunitat que aporta el 14% del seu PIB a l'Estat i que ha deixat de rebre entre 2002 i 2006, 1.632.400 milions d'euros del Estat, segons un informe del Servei de Finançament del Govern Central.

Qualsevol illenc més o manco informat sap que ens prenen el pèl i s'aprofiten de nosaltres. Per si qualcú dubta del que dic que vegi com es distribueixen els doblers: el 2007 la mitjana del finançament estatal era 505,73 euros per habitant a l'any, mentre que per nosaltres foren 221,57; més clar: aigua! Basta passejar-se una mica per la Península per donar-se compta que

totes les infraestructures i serveis són millors que les nostres, i moltes d'elles amb alguns doblers nostres. Com un simple exemple vegem la misèria que significa posar en marxa un trenet de jugueta de Manacor a Artà, davant tota la xarxa de ponts, túnels, vies noves i maquinària per dur l'AVE per tot arreu de la península. Nosaltres hem de demanar almoïna i gemegar per aconseguir quatre doblers que ens pertocuen.

La resignació i el conformisme davant la proposta de Solbes que suposa millorar sols una miqueta (en 250 milions d'euros) el finançament humiliant que hem patit anys i més anys, no ens ha de

tapar la boca. Els mallorquins podem pecar de temorencs i patir d'ala curta, amb allò de "tanmateix" i de no moure bues, per això ens han estafat fins ara.

Es precis que els illencs siguem capaços de fer una alçada de cul quan ens punyen la dignitat; demostrem que no tenim la sang de peix i que la paciència acaba quan comença l'abús. Ja es sap que de les herbes molles se'n torquen el cul. Ja que no crec que el nostre president tenguí el coratge de posar-se al davant de una manifestació multitudinària, mem si hi ha qualche partit o organització que pren les missions convocant a la gent a dir fort: Prou!!!

entrevista

BARTOMEU CALDENTY JAUME, CORREDOR CICLISTA I ENTRENADOR

text: Mateu Ramis

FOTO PUBLICITÀRIA DELS ANYS 70 ON PODEM VEURE UN JOVE TOMEU CALDENTY.

En Tomeu Caldentey, de família sineuera, fa devers 30 anys que viu a Santa Maria, des que es casà amb na Petra Ferrer, amb qui té un fill, en Miquel, de 26 anys. Recentment ha estat guardonat com a entrenador pel Govern balear, a més de tenir un currículum com a esportista realment envejable. Anam a ca seva per tenir una conversa amb ell.

Tomeu, una anècdota de la teva infància, per començar.

De nin, quan em demanaven què volia pels reis, sempre demanava una bicicleta.

I com començà la teva afecció a córrer, a competir?

De petit mon pare ja em duia al velòdrom de Palma a veure carreres. Mon pare era un seguidor de n'Alomar, que era de Sineu. Allà vaig veure córrer en Guillem Timoner. I als 14 anys vaig començar a demanar un bicicleta de corredor a mon pare.

Quan aconseguies la bicicleta?

Ell em responia que fes una lladriola. Però tant vaig insistir que a la fi me'n va comprar una, de segona mà, a can Bernat

Capó. El problema és que als 7 o 8 mesos vaig tenir un accident i va quedar destrossada. Després em vaig enamorar d'una "Zeus" que vaig veure a un mostrador i vaig demanar-la fins que me la compraren.

Quan feres la primera carrera?

Vaig fer amistat amb un parell d'al·lots de per Pere Garau que corrien i vaig començar a córrer amb ells. Vaig saber d'una carrera a Manacor. Tenia 15 anys i vaig començar a aixecar-me a les 6 per entrenar sense que mon pare ho sapigués. Vaig fer la carrera, que era de 90 quilòmetres, i vaig guanyar.

Llavors ja decidires agafar-ho seriosament?

Vaig decidir seguir i he d'agrair al meu pare que a partir de llavors em donàs suport en tot. Vaig entrenar i em vaig anar preparant a consciència. I abans del 18 anys ja havia

FOTO HISTÒRICA D'EN TOMEU COMPETINT A LA VOLTADORA DE CA'N ANDRIA, AL FONS ENCARA NO ESTAN CONSTRUÏT ELS EDIFICIS DE LA CARRETERA.

guanyat dues vegades el campionat de Balears de carretera, de categoria juvenil.

Tenc entès que vares destacar més en carreres de pista.

És així. Vaig anar al campionat del món d'Itàlia, però llavors no vaig quedar seleccionat. Però al següent campionat, celebrat a Sant Sebastià, vaig aconseguir quedar quart. L'any 1973 vaig guanyar el gran premi de Japó darrera moto. L'any 1975 al campionat mundial de Monterossi (Itàlia) vaig obtenir una medalla de plata en l'especialitat darrera moto "stayer". I l'any següent igual, a San Cristobal (Veneçuela) un altre segon lloc. L'any 1976 vaig fer primer al gran premi de Milà, "stayer".

Supòs que és més senzill un campionat d'Espanya que no del món.

Campionats d'Espanya, en vaig aconseguir 9, entre els 18 i els 29 anys que em vaig dedicar a córrer. D'aquests campionats un és de fons en pista, un altre és de persecució olímpica, i la resta són darrera moto "stayer".

Vares córrer professionalment durant molts d'anys?

Puc dir que des dels 18, amb una interrupció d'un any, que vaig fer el servei militar a Àfrica (Ceuta), i llavors 2 anys que em va costar recuperar-me. Als 28 anys em vaig casar, però encara vaig córrer devers un any i mig més. Als 29 anys, quasi 30, vaig deixar de competir.

Tu tenies ja un altre mitjà de vida, a més del ciclisme?

Jo ja havia fet oposicions a una plaça a l'aeroport i tenia feina. La meua professió és de tècnic especialista en plans de vol i operacions (TEPO), i faig feina per AENA. Ara fa 27 anys que hi som.

Quan començares a fer d'entrenador?

EN TOMEU EN PLE ESFORÇ DURANT UNA PROVA EN PISTA.

Hi va haver una passa entremig. Després de 3 anys de retirat em proposaren entrar com a tècnic a la Federació Balear de Ciclisme, on vaig estar-hi 8 anys. Era el temps que hi havia en Llaneres, en Porres, en Tomàs, que començaven a destacar. Jo els duia als campionats. Aleshores no hi havia entrenadors personals com ara. Els corredors s'havien d'espavilar.

Després dins la Federació em varen donar el càrrec de seleccionador balear de pista i de carretera. Ho vaig esser 12 anys. I aquí és quan vaig començar a entrenar corredors. Primer em vaig treure el títol d'entrenador a Màlaga. Hi havia tres nivells, però jo, al haver estat corredor professional, vaig poder optar directament al primer nivell i em vaig treure el títol.

Supòs que no importa demanar-te si t'agrada entrenar, vist que ja tens la teua feina professional a l'aeroport i ho has de fer a les teves hores lliures.

Va començar a agradar-me entrenar i de cada vegada més. Ho faig perquè m'agrada. No he cobrat mai a ningú per fer-ho. Ho faig perquè m'identific amb aquests joves que em recorden a mi quan competia. Em veig a mi dins ells com a dins un mirall!

En què consisteix la tasca d'entrenador?

Primer de tot s'ha de fer un pla d'entrenament per a tot l'any. Depèn de cada ciclista i de les proves de cada temporada. Controlam l'alimentació. Un metge controla la salut. També s'ha de tenir en compte la recuperació de cada un. A l'hivern ha de fer fons, devers 800 quilòmetres a la setmana. A l'hivern, si fa molt mal temps, s'ha de fer gimnàs. Hi ha moltes coses...

Quins corredors has entrenat?

Una bona llista. Els 3 primers foren en Quique Riera, en Miquel Picornell i en Jaume Dols, de Santa Maria. Després vaig entrenar en Vicenç Reinés i en Toni Colom (que acaba de guanyar la Challenge). Llavors eren cadets i els vaig entrenar fins que foren professionals i ja tengueren entrenador d'equip. De Santa Maria vaig entrenar en Biel Mora, que va arribar a subcampionat d'Espanya-medalla de plata a una prova de 500 metres en pista, amb sortida d'aturat. Naturalment

FOTO: RAFEL PISÀ

també vaig entrenar el meu fill, que començà als 11 anys i va córrer fins als 17. Tenia bones facultats i guanyava moltes carreres. Arribà a campió d'Espanya de fons de carretera. Però tengué una lesió, després una operació, estigué aturat dos anys i decidí aturar. Actualment estic entrenant els germans David i Albert Muntaner, d'Establiments. En David viu a Santa Maria. També entrén en Josep Olives, menorquí que també fa 2 anys que viu a Santa Maria. Seria llarg recordar tots els ciclistes que he entrenat, igualment que recordar tots els premis que han guanyat.

L'any passat tengueres un guardó com a entrenador...

Bé, el Govern balear ens feu una recepció després de les Olimpíades de Pequín als mallorquins que havien obtingut medalles o diplomes i als seus entrenadors. Jo vaig ser convidat per haver entrenat en David Muntaner, que havia aconseguit un setè lloc i un diploma olímpic.

Quines qualitats ha de tenir un ciclista?

És una qüestió genètica, de qualitats innates. Això no s'entrena. Jo dic que han d'estar un poc tocats per la mà de Déu. Hi ha corredors que es conformen amb poc, amb estar dins el grup, amb fer esport. Però si aspirem a estar dins l'elit, has de ser molt fort. Has de tenir moltes qualitats. No tothom pot ser corredor i guanyar.

Ens han dit que eres un afeccionat recalcitrant al ciclisme, que segueixes totes les carreres...

És vera. Carrera ciclista, no me'n perd ni una si la feina de l'aeroport m'ho permet. Abans que comenci la temporada ja fa 3 setmanes que som cada dia al Palma Arena a veure els entrenaments.

Estàs dins algun club ciclista?

Vaig estar d'assessor del club Son Servera. Ara estic al club ciclista Establiments. Però estic d'assessor, només. Em volien d'entrenador, però jo els vaig dir que no em pareixia molt legal ser el seu entrenador quan també estic entrenant corredors que estan a altres equips, i no estaria bé que ho fos d'un equip rival.

Com veus el ciclisme a dins Santa Maria?

Jo vaig estar un grapat d'anys dins la Penya A. Gelabert. Hi havia molta vida. Molts de corredors del poble i molt de fora poble. Aleshores hi havia en Joan Gelabert "Buc" i els dos germans Jaume i Joan Serra "Serreta". Empràvem la pista de ca n'Andria per entrenar. Actualment la cosa és diferent, però hi ha gent molt bona i altra gent que promet molt.

A un poble de tanta tradició ciclista com Santa Maria, què creus tu que es podria fer per millorar, tant en afecció com en nombre de corredors?

Seria beneficiós que arreglassin la voltadora de ca n'Andria. Jo hi he corregut i potser alguns no sàpiguem que s'hi va fer un campionat d'Espanya, on precisament jo vaig fer un bronze. Molts de pobles tenen voltadora: Manacor, Sineu, Santanyí, Felanitx. És una cosa que funciona molt bé. Els vespres els joves poden entrenar, s'encén la il·luminació. És una cosa que ajuda moltíssim a fomentar l'afecció.

Tu saps que ara la voltadora ha passat a ser del Partit Socialista i que està cedida a l'ajuntament, de moment, i que s'ha de fer un projecte esportiu allà...

Seria una llàstima que llevassin la pista ciclista. Els ciclistes haurien de demanar que no es llevàs. Sobretot perquè és compatible amb altres esports. La de ca n'Andria és una pista de 333'3 metres, cada 3 voltes són un quilòmetre. Un temps es feien voltadores de 250, de 333, o de 500 metres. Ara quasi totes es fan de 250 metres. Si la nostra fos de 500 metres, hi cabria a dins un camp de futbol reglamentari (l'Ajax juga a una així). De tota manera es poden posar enmig camps de tennis, de bàsquet, dels esports que es vulgui. Tot és compatible. Hi ha llocs on, si coincideixen entrenaments dels dos esports, s'aixeca una xarxa amb un sistema automàtic perquè la pilota no interfereixi amb els ciclistes. Per exemple a Tafalla.

Tomeu, vols dir qualche cosa per acabar?

Sí, tenc ganes de dir una cosa: que Santa Maria és un poble que sempre m'ha agradat molt. Des del principi. I que m'hi sent molt integrat.

Li agraïm la seva amabilitat per la xerrada i les fotografies que ens cedeix per publicar; igualment a la seva dona, Petra, que assistí a la conversa i l'ajudà a recordar alguna data.

LA CONSELLERIA D'AGRICULTURA I PESCA REVALORITZA EL SECTOR PRIMARI

El Departament de Mercè Amer quantifica els beneficis de l'agricultura i la pesca a les Illes Balears a banda de la producció d'aliments

El fet de tenir aliments frescs i propers, el manteniment dels ecosistemes i paisatges, la reducció de les emissions de CO₂, la prevenció d'incendis o la conservació del patrimoni genètic són alguns d'aquests reconeixements

La Conselleria d'agricultura i Pesca duu a terme des de fa mesos una tasca fonamental per assegurar la continuïtat de l'activitat del sector primari. Es tracta de quantificar i donar valor a tots aquells beneficis que l'agricultura, la ramaderia i la pesca aporten a la resta de la societat i de sectors econòmics, a banda de la producció d'aliments. Són les anomenades externalitats positives, que mai fins ara s'han tingut en compte, que no tenen assignades un valor mercantil i per les quals els pagesos i pescadors no reben cap compensació.

La idea sorgeix de la consideració del sector primari de les Illes Balears com a activitat econòmica estratègica, que excedeix l'estricta producció, distribució i comercialització d'aliments, i que fa una aportació a l'economia local (el PIB agrari representa menys de l'1% del PIB de les Illes) que no reflecteix el seu pes real.

Els camps d'ametllers, les planes cerealícoles, els oliverars de muntanya o les pastures arbrades són espais amb un alt valor ecològic i paisatgístic que no poden ser considerats només des d'un punt de vista agroeconòmic.

Ara, des de la Conselleria d'Agricultura i Pesca es vol revaloritzar el sector primari reconeixent precisament totes aquestes externalitats positives. La responsable d'aquest Departament, Mercè Amer, entén que "la baixa rendibilitat econòmica actual fa necessària una reflexió sobre quines són les funcions que compleix el sector i esmentar que l'activitat agrària té algunes funcions alienes a la producció d'aliments però que són igualment interessants a nivell

social, ambiental i cultural. Cal demostrar que l'activitat agrària proveeix la societat de tota una sèrie de bens i serveis diferents dels que serien la producció d'aliments i pels que no es veu recompensada econòmicament"

La situació del camps a les Illes Balears

Els cultius propis de les Illes es divideixen en cultius de secà extensius (ametller, garrover, farratges i cereals) i cultius intensius (hortícoles, vinya i alguns fruiters). Així mateix, presenten gairebé les mateixes mancances i perills que les agricultures de la resta de territoris catalans: envelliment de la població, abandó de cultius, augment de les despeses de producció, forta competència de l'exterior, minva de rendibilitat de les explotacions, especulació urbanística, aparició d'activitats d'oci i turisme lligades al medi agrari (caça, agricultura d'oci, senderisme), etc...

A més, la insularitat de l'agricultura de les Illes implica un augment substancial dels costos de transport dels adobs, dels pinsos i del combustible, i una dificultat a l'hora d'exportar els seus productes.

Actualment la superfície agrària útil de les Illes Balears representa un 40,7% de la superfície total. Des de la Conselleria es pretén evidenciar que en termes ambientals, per exemple, representa un percentatge molt important com per no ser comptabilitzada.

Les externalitats positives

Des de la Conselleria d'Agricultura i Pesca es parteix de la base que una activitat productiva tan antiga com l'agricultura té una gran quantitat d'externalitats positives totalment assumides per la societat, fins al punt de que aquesta no n'és conscient d'elles pel fet que sempre ha estat així.

Contràriament, moltes altres activitats principals de les Illes Balears com la indústria, el turisme o la construcció han sabut transmetre a la societat les seves externalitats positives: la creació de llocs de feina, la generació de riquesa o la funció de suport a d'altres subsectors que viuen d'aquestes activitats principals com els "souvenirs" en el cas del turisme o els electricistes, fusters o lampistes en el cas de la construcció.

D'aquí neix la voluntat del Departament d'Amer de comptabilitzar tots aquests aspectes o externalitats que "abans no es tenien en compte i que ara, pel bé de tothom, necessitam assegurar per a nosaltres mateixos i per a properes generacions.

Salut humana: aliments, entorn saludable i seguretat alimentària. Sovint ens arriben productes molt barats de l'altre cap de món sense cap informació fiable respecte del seu procés de producció, els productes fitosanitaris utilitzats, els sistemes de conservació, etc... i no tenim la certesa de què és exactament el que consumim. Una agricultura pròpia o propera, on es poden controlar aquests processos, és una externalitat positiva important a tenir en compte en el futur, en un món cada cop més globalitzat en termes alimentaris.

Una producció agrícola local, a més, garanteix un mínim d'abastiment d'aliments per a la població en cas de problemes en els sistemes de transport nacionals o internacionals (vagues, augment desmesurat del preu del petroli, conflictes bèl·lics,...).

Medi ambient. Manteniment de l'ecosistema sense costos per a l'administració.

Reducció de les emissions de diòxid de carboni. Els cultius són grans captadors de CO₂ atmosfèric i productors d'oxigen com a conseqüència de la seva activitat fotosintètica. L'activitat agrícola contribueix de forma considerable a la lluita contra el canvi climàtic.

Per altra banda, el fet que algunes mercaderies proveniguin d'indrets molt llunyans provoca unes emissions elevades de CO₂ en transport mentre que un producte local no hi contribueix.

Diversitat biològica. Els ambients rurals presenten una gran diversitat d'ecosistemes i per tant un gran nombre d'espècies. Les zones agrícoles tradicionals amb el temps s'han convertit en ecosistemes agronaturals amb una major biodiversitat fins i tot que les zones boscoses.

Protecció contra incendis: un 35% de la superfície de les Illes Balears està ocupada per boscos. Aquesta superfície suposa unes importants despeses en prevenció i protecció contra incendis per a l'Administració que si no fos per l'agricultura s'haurien de destinar al 75% de la superfície.

Conservació de varietats locals i races autòctones: constitueixen un patrimoni agrari molt important, capaç d'optimitzar els recursos naturals en un ambient concret, en aquest cas les Illes Balears. La seva conservació al llarg del temps s'ha fet fins fa molt poc exclusivament per mitjà dels pagesos que seleccionaven aquelles llavors o animals més adaptats al medi i a les seves necessitats alimentàries. Alguns exemples interessants són el porc negre, amb un alt contingut de greix especialment necessari per a l'elaboració de sobrassada, o la tomàtiga de ramellet que se cultiva en secà i es conserva tot l'any sense necessitat de refrigeració ni conservants artificials.

Tot aquest material genètic seleccionat al llarg dels anys pels agricultors i ramaders té, a més, una importància social i cultural molt gran atès que una gran part dels aliments i conserves tradicionals només se poden fer amb varietats amb unes característiques determinades (continguts de greix, sucre, aigua, etc...), un exemple d'això el trobam en la pruna de frare, una pruna pròpia de les illes Balears amb un baix contingut d'aigua que la fa idònia per a l'elaboració de confitures de qualitat.

Paisatge i etnografia: en una societat amb una economia turística predominant i cada cop més terciaritzada com la nostra aspectes quotidians de la pagesia es converteixen en espais pintorescs que mereixen ser visitats o en paisatges plàcids on anar a fer-hi esport, a passejar, etc...

Els marges i parats dels olivars de muntanya, les pastures arbrades, els camps de cereals i els camps d'ametllers, que floreixen a l'hivern, són espais agrícoles que actuen com a reclam d'altres activitats econòmiques com el cicloturisme, l'agroturisme, l'excursionisme,... Aquesta tasca desenvolupada pels espais agraris no es comptabilitza, no se li dona un valor mercantil i per tant l'agricultor o ramader no en treu cap profit.

Equilibri territorial i usos del sòl: La dinàmica de substitució de la població agrícola per població amb mentalitat urbana suposa una important pèrdua del recurs paisatgístic tan important per a l'esbarjo de la població local i pel turisme.

Una major rendibilitat de les explotacions agrícoles ajudaria a frenar el procés de rururbanització del sòl rústic que a hores d'ara ja està força avançat.

En definitiva, la Conselleria d'Agricultura i Pesca pretén amb aquesta actuació fer entendre que l'activitat agrària per ella mateixa és capaç de produir tota una sèrie d'externalitats que interessin a la societat i que només podem garantir a partir del manteniment de l'activitat principal i, d'altra banda, que cal un reconeixement i una compensació per al sector que aporta aquests beneficis amb la seva activitat.

LÍNIES DE SUBVENCIONS DE LA CONSELLERIA DE COMERÇ, INDÚSTRIA I ENERGIA 2009, PER AL COMERÇ I INDÚSTRIES

S'han convocat dues línies d'ajuts de la conselleria adreçades als comerços i a les petites i mitjanes empreses de les Illes, que assoleixen la quantitat de 5,9 milions d'euros: ajudes al sector de comerç i serveis, amb una dotació de 2,4 milions d'euros

ajudes per a les petites i mitjanes empreses industrials, amb 3,5 milions d'euros

A la convocatòria d'enguany s'han introduït una sèrie de novetats per millorar i agilitzar la tramitació dels expedients, i la seva resolució, entre d'altres:

Modificació del procediment de concessió, de manera que els expedients se tramitaran per ordre de registre d'entrada i documentació completa.

1.- La convocatòria de la Direcció General de Comerç es destina a programes que tinguin com objectius:

- a) foment del comerç de productes autòctons i artesanals de les illes,
- b) modernització del comerç i dels serveis i la seva adaptació a criteris de competitivitat i qualitat.

· TIPUS D'AJUTS I QUANTIES 2009 COMERÇ

La convocatòria d'ajuts especifica els tipus i les quanties de les subvencions per a cadascun dels apartats:

B) el foment del comerç de productes autòctons i artesanals de les illes,

C) la modernització del comerç i dels serveis i la seva adaptació a criteris de competitivitat i qualitat.

A).- Foment del comerç de productes autòctons i artesanals de les illes,

1.- Adquisició d'immobilitzat per a millorar el procés de producció i o la venda de comercialització del producte autòcton o artesà
subvenció del 30% de la inversió amb un màxim de 25.000 euros

No són subvencionables l'immobilitzat immaterial, la compra de locals i vehicles

2.- Assistència en qualitat d'expositor, a fires d'artesanía

que es facin fora de l'illa de residència

subvenció del 50% del cost amb un màxim de 9.000 euros per fira, amb un màxim d'assistència de quatre fires a l'any.

Són despeses subvencionables el lloguer de l'espai, el muntatge i la gestió de l'estand d'exposicions, i el transport dels productes. També l'edició de material per promocionar l'expositor i fer-ne publicitat.

B.- Modernització del comerç i dels serveis i la seva adaptació a criteris de competitivitat i qualitat.

Objectes de les inversions:

1.- obra civil i instal·lacions per reformar i innovar els establiments

2.- adquisició d'equipament (mobiliari, maquinària, equips informàtics,) amb l'objectiu d'oferir un millor servei al client i millorar la gestió de l'establiment

3.- equipaments específic per al transport auxiliar utilitzat per l'establiment comercial

4.- inversions destinades a la instal·lació, el condicionament o la reforma dels locals en cas de trasllat de l'activitat

5.- obtenció dels certificats ISO 9001, ISO 14001, ISO 22000, EMAS, OHSAS 18001 i ISO 27001

La quantia de la subvenció per a les inversions en actius fixos és de fins al 25% de l'import de la base imposable que figuri en els factures justificatives de la inversió admesa, fins un màxim de 20.000 euros.

2.- La Direcció General de Promoció Industrial, enguany destina 3,5 milions d'euros d'ajuts a les petites i mitjanes empreses industrials de les Illes.

En aquesta línia d'ajut, les matèries que es podran subvencionar han d'estar relacionades amb els apartats de: qualitat

disseny

promoció comercial

modernització de l'estructura productiva

trasllats d'empreses a sòl qualificat per a ús industrial

Les ajudes per a les petites i mitjanes empreses industrials, i la d'ajudes al sector de comerç han sortit publicades al BOIB dia 3 de febrer

El termini per presentar sol·licituds ja s'ha obert, i finalitza dia 3 de maig o fins que s'exhaureixi la convocatòria.

informació

DINAR ANUAL DE LA CORAL

text: M. Cabot
foto: Joan Andreu

El propassat dia 10 de gener al saló menjador de Ca'n Beia es va celebrar el dinar que cada any du a terme la Coral Santa Maria del Camí.

Més que res va ser un dinar de companyonia enmig d'un ambient càlid i d'amistat. L'assistència va ser massiva de tots els cantaires i els seus consorts i algun convidat, com per exemple dona Rosa Vich, batlesa, en representació del poble, n'Aina Maria i na Neus com a capparees de la escola

A LA CORAL 2009

Rafel Estarellas.

Si jo vos faig aquesta glosa
no és perquè em faceu mamballetes,
només vull dir quatre cosetes
i ser perdonat si a qualcú faig nosa.

Jo estim Santa Maria
en temes d'esport i cultura
i desitj per la Coral
constància, unió i harmonia.

De bona gana heu d'assajar
sense posar-vos malsofrits,
ni demostrar estar avorrits

si de veres agrada el cantar.

Si no teniu una voluntat de ferro
i de bon cor vos hi dedicau,
prest de la nostra coral
no voldria veure "l'enterro".
Jo voldria que fos així,
vos ho dic de veritat,
amb companyerisme i voluntat
quasi tot es pot aconseguir.

Vosaltres que sabeu tant de cantar
heu de compondre qualche cançó,
vos servirà de diversió,

de música Andreu Torrens, i també col·laboradors del grup,
que són aquells que, quan la Coral organitza qualche acte,
sempre hi són a punt de donar una mà per tal d'ajudar.

Més o manco a les dues els comensals es varen seure al local
totalment adornat i amb un bufet preparat que només de
veure'l feia revenir la gana als que no en tenien. Pens que en
Lluís de Ca'n Beia és especial per a aquestes festes i sempre
sap quedar del millor.

No hi havia res especial a celebrar, però es notava un
ambient d'una associació vitenca en tota l'expressió de la
paraula.

La gent va donar bon compte del dinar i dels beures, i
llavors va venir una de les coses més agradables a aquestes
reunions, que és la sobretaula, que crec que va ser una de
les més animades i que va durar fins ben a prop de les 18.00
hores de l'horabaixa.

Als finals de la sobretaula el director Vicenç Juan Rubí, amb
l'ajuda de qualche col·laborador voluntari, va demanar als
cantaires per cantar una cançó als que foren cantaires fins a
l'hora del seu traspàs, i es va recordar a Gabriel "Feliu" Juan
i a na Francesca Sastre (al cel siguin); la cançó va ser la ja tan
coneguda com emotiva i sentimental "*Signore delle Cime*",
de G. de Marzi, que es cantà amb molt de sentiment de cap
a les persones que haguessin fruit d'assistir a aquella festa i
no pogueren. Una recordança entenedrida per a ells.

El glosador local Rafel Estarellas es va lluir fent una sentida
glosa dedicada a aquest acte que es reproduceix en aquesta
mateixa revista. Gràcies Rafel i que ens en puguis fer moltes
més.

Es feia tard i a poc a poc la gent tira-tira va anar escampant
fins que devers les 18.00 de l'horabaixa va quedar totalment
disgregat el grup.

Fins a l'any qui ve, si Déu vol, i quan tornem celebrar el
dinar la coral ja serà "*la niña bonita*", perquè el proper 30 de
setembre complirà els seus primers 15 anys. Molts d'anys!!!

molt de temps no vos robarà
i així podreu dir ben clar:
jo som el seu autor.

Ara que teniu un nou president,
pensant jo que és una gran persona,
per vosaltres sempre tindrà una
estona,
lluïtant com un valent.

Enhorabona Pere Bover Crespi
per demostrar aquest amor al poble,
presidint aquesta coral tan nostra
de Santa Maria del Camí.

cultura

NOVES DE CAS METGE

REI

text i fotos: MAF

Des d'aquestes pàgines vos feim ressò de les darreres activitats organitzades a la Biblioteca Cas Metge Rei. El passat dia 27 de gener el Dr. José Ma. Vázquez Roel, director i fundador de la Clínica Capistrano, ens va oferir una xerrada conferència sobre "Les addiccions en els temps actuals".

I per Sant Antoni, com pertoca, contes de dimonis; en Damià el bufó ens va acostar a les històries endimoniades d'en banyeta, del dimoni cucarell...

Respecte als concursos de la nostra biblioteca, darrere les pistes d'"El personatge misteriós" del mes de gener, s'hi amagava **Alí Baba**, personatge protagonista de *Les Mil i Una Nits*, llibre de contes àrab anònim en el qual una princesa conta al sultà un conte cada nit per evitar que la mati. En aquesta ocasió la guanyadora del concurs ha estat na Clàudia Gamundí Andreu, de nou anys. I..., sabeu a quin personatge misteriós fa referència aquest text?

"Caminava a poc a poc pel davant de les cases fent sonar el seu instrument, i al darrera seu hi anava un estrany seguici que, a poc a poc, anava fent-se més nombrós. Ratolins de totes mides sortien de les portes, reixats, finestres, seguint en ramats el foraster. Sense deixar de tocar, va adreçar-se cap al riu i, amb estudiada parsimònia, va ficar-se dins l'aigua fins a la cintura. Els ratolins van anar-li al darrera en tropell i van ofegar-se al mateix corrent que els va arrossegar riu avall..."

El llibre amagat darrere les pistes del mes passat era **L'amant**, de Marguerite Duras (1914-1996), novel·lista, guionista, directora de cinema i militant del Partit Comunista. L'obra d'aquesta autora, nascuda a Gia Dinh, forma part del moviment literari anomenat la *nouveau roman*. Ambientada

a la Indoxina dels anys 30, aquesta novel·la autobiogràfica narra la història d'amor entre una al·lota de quinze anys d'origen humil i un ric comerciant de Saigon, dotze anys major que ella. La novel·la va guanyar el Premi Goncourt l'any 1984 i el 1992 el francès Jean-Jacques Annaud va dirigir-ne l'adaptació cinematogràfica, amb el mateix títol del llibre.

I ja tenim guanyadors de la nova edició del concurs del **llibre amagat**. En total hi han participat 34 persones que havien d'endevinar un total de 5 títols amagats aquests darrers mesos. Tot i la forta competència i després de sumar les puntuacions, han quedat en primera posició amb un total un total de 21 punts cadascun, Rosa Maria Mateos, Lola Fortesa i Benito Martín Ballesteros, els quals varen rebre com a premi un val per anar a comprar llibres i una bossa personalitzada i acreditativa del seu premi. L'enhorabona a tots!!

A continuació vos oferim un fragment del text del llibre **Amagat** del mes de febrer. Vos animam a participar-hi!!

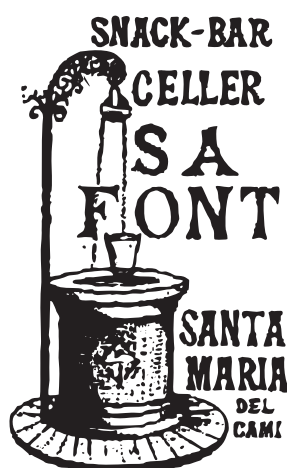
"No era por mala voluntad, ni por el gusto de mentir, sino por pura niñez, que el señorito hacía mal en renegarse por eso y llamarle zascandil, ni era justo tampoco, ya que [él] a cambio de andar por el cortijo todo el día de Dios rutando y como masticando la nada, mirándose atentamente las uñas de la mano derecha, lustraba el automóvil del señorito [...] y desenroscaba los tapones de las válvulas [...] y se cuidaba de los perros, del perdiguero y del setter [...] y, conforme caía la noche, ya se sabía, [él], aculado en el tajuelo, junto a la lumbre en el desolado zaguán, desplumaba las perdices, o las pitorras, o las tórtolas, o las gangas, cobradas por el señorito durante la jornada y, con frecuencia, si las piezas abundaban [...] reservaba una para la milana, de forma que el búho, cada vez que le veía aparecer, le envolvía en su redonda mirada amarilla, y castañecía con el pico, como si retozara, todo por espontáneo afecto, que a los demás, señorito incluido, les bufaba como un gato y les sacaba las uñas..."

Horari Biblioteca

De dimarts a divendres: de 16'00 a 20'00 h.

Dimarts i dijous: de 10'00 a 14'00 h.

Dissabtes: de 9'00 a 12'00 h.

**ESPECIALITAT
EN
CUINA
TÍPICA
MALLORQUINA**

Tancat el dimecres

tel.: 971 62 03 02

**VIVEROS
SANTA
MARIA**
JAT 9119

**Camí des Raiguer, 77 - Santa Maria del Camí
Tel: 971 140 041**

XERRADA SOBRE "LES ADDICIONS EN TEMPS ACTUALS"

ESCOLTANT CONTES DE DIMONIS

GUANYADORS DEL CONCURS DEL LLIBRE AMAGAT

I DAMIÀ EL BUFÓ CONTÀ HISTÒRIES ENDIMONIADES

l·linatge

ASCENDÈNCIA I ESCUTS DELS LLINATGES DE MALLORCA: SANXO, SANCHO, SANÇ, SANS, SANZ

Rafel Joan

SANCHO O SANXO EN CAMPER D'ATZUR, UNA BANDA D'ARGENT AMB DUES ESTRELLES A L'ANGLE SUPERIOR SINISTRE I UNA BECADA A L'INFERIOR DESTRE, TOT D'ARGENT

El llinatge Sancho o Sanxo és una forma presa del castellà que a l'edat mitjana era molt popular com a nom de baptisme, que fa referència a *Sanctius*, derivat del llatí *sanctus*, "sant", el mateix que *Sans*, igualment que les altres formes *Sanç* o *Sanz*. És el nom d'un sant martiritzat a Córdoba que es troba documentat l'any 955 com a "*Sancio*", i el 960 com a "*Sanctius*". Fou el nom de reis de Navarra, Castella, Portugal i Mallorca, en la forma de Sanç.

Francesc Sancho, de la vila de Montblanc, del partit de Tarragona, home de molt d'honor i desinteressat, passà a servir el rei Jaume I aportant el seu patrimoni, i es distingí als setges de València i Jàtiva, i complí tant a satisfacció del rei, que aquest premià els seus mèrits amb generositat. Així ho relata mossèn Jaume Febrer, que també fa menció d'Arnau Sancho, pare de Pere Sancho, repoblador amb gran encert de la vila de Vinaròs (Castelló). Dels citats cavallers quedà descendència al regne de València.

Veient l'escut d'armes de Pere Sancho, que serví el rei Jaume al regne de València, i el dels Sanxo de Mallorca, per la seva similitud es pot comprovar que aquesta família procedia de València i s'establí a Mallorca, on fundà la seva nissaga.

El primer assentament d'aquest llinatge a Mallorca fou a la

vila d'Artà, on encara es conserva la casa pairal anomenada "La Jordana", de la qual sortiren diverses famílies que s'establiren a diferents indrets de l'illa.

El segle XVI la seva dispersió pels diferents pobles de Mallorca tot just devia començar a produir-se, ja que el major contingent encara el trobam a Artà, on podien comptar-se fins a dotze caps de família amb aquest llinatge, i en menys proporció el podem trobar també a Palma, Muro i Petra.

L'any 1384 Pere Sancho forma part del grup de 18 consellers representants de les alqueries de fora poble, del total de 36 que regien la Universitat d'Artà.

A la llista del segle XIV dels batlles d'aquest poble, concretament l'any 1391 trobam amb aquest càrrec a Pere Sanxo. No hem pogut trobar informació per poder saber si era la mateixa persona que l'any 1384 ja era conseller.

Al *Corpus d'antropònims mallorquins del segle XIV*, del qual és autor Joan Miralles Monserrat, trobam amb aquest cognom: Joan Sanxo, entre els "*taxats queixosos per massa encarregats de mitjans del segle XIV*", i Jaume Sanxo al "*Monedatge de la Parròquia de Sant Nicolau de l'any 1336*".

Al capbreu d'almoïna hi figuren:

L'any 1575 Francina Arbona, muller de Jacme Sanxo, té en dot dotze quartans d'oli per fer cremar a la llàntia de la capella de Sant Pere a la parròquia d'Artà.

Jacme Sanxo major l'any 1582 fa una almoïna de dues lliures i deu sous al bacinet de les ànimes de la parròquia d'Artà, el que demostra que era una home de bona posició.

Al Llibre Registre d'Esposoris de l'Església de Mallorca, "Concessos", dels anys 1460 i 1461, hi ha inscrits els següents: el 18 d'agost del 1460, el de Jaume Mascaró amb Angeline, filla de Joan Sanxo, i el 12 de novembre del 1461, el d'Andreu Sanxo d'Artà amb Stefènia, filla de Gregori Andreu de Manacor.

A les informacions de l'any 1523 dels addictes a Germania, hi ha registrades onze persones, una de la Ciutat de Mallorca i deu de la part forana del poble: sis d'Artà, dues de Manacor i dues de Muro, amb els oficis de gerrer i teixidors de lli.

L'any 1622 el P. Miquel Sancho, franciscà, natural d'Artà,

mori en fama de santedat al convent de la seva ordre a Ciutadella.

Esteve Sanxo (Mallorca segles XV-XVI). Orguener i organista. Fou organista de Manacor (1510) i conservador de l'orgue de la Seu de Mallorca (1517-1539).

Antoni Sanxo (Palma segles XVII – XVIII). Escultor, obrà a Palma un santcrist per a l'església de Santa Eulàlia, una imatge de sant Antoni Abad per al claustre de l'hospital del mateix nom i una santa Rosa per al convent de Sant Domingo.

Jaume Sanxo fou jurat de la ciutat i regne de Mallorca l'any 1712, i l'any 1714 ho fou Pere Antoni Sancho.

A la creació l'any 1764 del Cos de Provincials de Mallorca, l'oficialitat del qual es componia únicament de cavallers, fou nomenat tinent de granaders Pere Sancho, natural de vila d'Artà, i en passar els anys va ser-ne capità amb graduació de comandant, obtingué la distinció de la Reial i Militar Ordre de Sant Ferran i fou condecorat en diverses ocasions pels mèrits en accions de guerra.

Jaume Sanxo Melis (Artà 1743 – Palma 1829). Músic. Va ser violinista, professor de música, director d'orquestra i compositor. Des del 1793 al 1803, mestre de la capella de la Seu. En quedar vidu s'ordenà prevere i esdevingué beneficiat aquesta basílica.

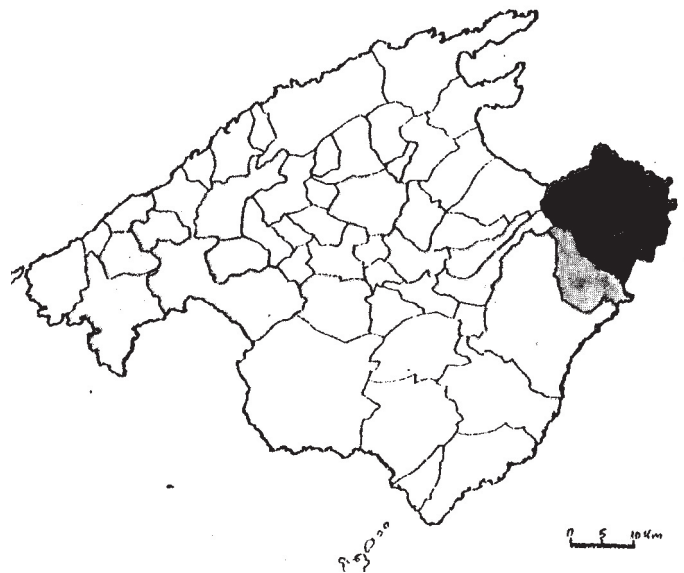
Sancho. Família de pintors mallorquins. Esteve Sancho (Palma segle XVII-1784) conegut per "*Bracet*", fou deixeble de Pere Ferrer. Té obres notables com "*Sant Rafael acompanyant Tobies*" (Ciutat de Mallorca – Església de Montision), i el quadre "*Arcàngels*" de la capella de la Pietat de la Catedral. El seu fill, Salvador Sancho Ventayol (? – Ciutat de Mallorca 1764), pintà una "*Assumpció*" (Santa Eulàlia) i altres obres a la capella de la Verge de l'Hospici. Fill seu fou Salvador Sancho (? – Ciutat de Mallorca 1811), l'obra més coneguda del qual és el "*Ramon Llull*" de l'església d'Andratx; treballà també a la catedral i a Sóller.

Aquest nom i cognom han donat nombrosos topònims a la geografia mallorquina com:

Can Sanxo, propietat rústica d'Inca situada a s'Avencar, entre Can Parrisco i Son Bennàsser.

Son Sanxo: Antiga possessió del terme de Santa Eugènia. L'any 1622 pertanyia a Miquel Coll, estava dedicada al cultiu de la vinya i el conreu de cereals.

Sos Sanxos: Possessió del terme d'Artà, situada entre Son Not i Son Puça Vell. El 1614 pertanyia a l'honor Miquel Sanxo, de la família del qual prengué nom.

ARTÀ, CAPDEPERA I SON SERVERA, MUNICIPIS ON EL COGNOM SANCHO ÉS MÉS NOTABLE

La presència d'aquest cognom al poble de Santa Maria del Camí ha de considerar-se discreta, ja que només hi trobam Vicenç Sanxo al cens de l'any 1816 i al Salpàs del 1817. L'any 1819, Joana Maria Sanxo, Pereta Sanxo i Josep Sanxo amb els malnoms de Can Cama i Can Truja, i Can Sancho del Porxo propietat del mercader Pere Antoni Sancho i després del seu fill i hereu Sebastià Sancho, i els descendents d'aquesta família Sebastià Sancho, jesuïta que fou procurador general de Companyia, i Pere Antoni Sancho i Perelló, prevere, doctor en Sagrada Teologia, examinador sinodal de la Diòcesi de Mallorca.

Actualment encara l'extrem més oriental de Mallorca assoleix la major proporció de persones amb el cognom Sancho; als municipis d'Artà i Capdepera podem trobar aquest llinatge amb una freqüència notable. Aquesta presència disminueix com més ens allunyam de les localitats abans esmentades; a Son Servera la freqüència és regular i a Sant Llorenç, discreta.

Bibliografia: *Els mallorquins nom a nom - El Corpus d'Antropònims Mallorquins del segle XIV* – Enciclopèdia de Mallorca La Gran Enciclopèdia catalana - El Registre d'Esponsoris de l'Església de Mallorca i el *Nobiliario Mallorquín*.

música

BICENTENARI (03-02-2009) FELIX MENDELSSOHN-BARTHOLDY (03-02-1809 / 04-11-1847)

Miquel Cabot

Resposta de Mendelssohn:

“Em demanaren què pensava de l'il·lustre Mozart i del seus pecats. Vaig respondre que de ben bon grat hauria renunciat a totes les meves virtuts pels pecats de Mozart.”

Ahir va fer dos-cents anys, 03-02-1809, que el famós i prolífic músic **Jacob Ludwig Felix Mendelssohn-Bartholdy** va néixer a Hamburg, i va morir el 4 de novembre de 1847, quan tenia només 38 anys de edat. Va ser pianista, director d'orquestra i compositor de música clàssica alemany. Les seves composicions són representatives del període romàntic. Era nét del filòsof Mosses Mendelssohn.

Biografia

Felix nasqué a Hamburg, fill d'un banquer i nét del famós filòsof Mosses Mendelssohn. El seu nom complet era Jacob Ludwig Felix Mendelssohn-Bartholdy.

Quan tenia tres anys la seva família es traslladà a Berlín. Mendelssohn era un nin prodigi, que tocava el piano com un mestre y componia peces musicals. Va tenir una professora de piano formada a París i un professor de composició de Berlín. Als nou anys va fer la primera aparició en públic quan va participar en un concert de música de cambra. Als tretze anys va compondre la seva primera obra publicada, un quartet per a piano.

En una trobada amb Goethe, el famós escriptor quedà impressionat de la forma en què Mendelssohn acudia a veure'l amb la seva música.

Un exquisit ambient intel·lectual

Bethoven tenia 38 anys i Schubert 12 quan a Hamburg nasqué Felix, una de les personalitats de més influència en la vida musical d'Europa de la primera meitat del segle XIX. Igualment que Mozart va ser un nin prodigi. Va néixer, cresqué i s'educà dins una societat amb poderosa influència intel·lectual. De descendència jueva per part de pare i per part de mare, fill del banquer Abraham Mendelssohn i nét del filòsof Moisès Mendelssohn -del qual son pare tenia per llinatge Mendel, d'aquí el llinatge Mendelssohn, que vol dir fill de Mendel-, era com son pare, d'una gran cultura: parlava diverses llengües, tocava el piano i dibuixava de “forma admirable”, do aquest darrer que el seu fill va heretar.

Mestre als disset anys

Es podria dir que, a Felix, el elogis no li mancaren mai. Zelter, el seu mestre, se sentia orgullós d'ell. A pesar de l'èxit musical que tenia Felix, ja s'apropava a l'edat en la qual hauria d'optar per una carrera i son pare volia estar realment segur que el seu fill podria guanyar-se la vida com a músic. Per això el banquer va dur el seu fill a París la primavera del 1825 amb el propòsit de conèixer l'opinió del famós compositor italià Pier Luigi Cherubini. L'opinió de Cherubini no va deixar cap dubte: “Aconseguirà molt; realment ja ho ha aconseguit”. Mendelssohn tenia setze anys d'edat. Un any després estrenà la seva obertura per a “*Somni d'una nit d'estiu*” de Shakespeare, i ja se'l considerà

Noemi
Esmeralda

Joieria tradicional mallorquina
Reparació i restauració de joies,
creacions pròpies

Reina Esclaramunda 4, Palma-tel: 971710907

un mestre. Per aquell temps només es va haver de doldre del fracàs de la seva cinquena òpera, *“Les noces de Camacho”*, que es va representar en un teatre de segon ordre. També en aquesta època estudiava a la Universitat de Berlín. Un del seus mestres va ser el gran pensador Hegel.

Mendelssohn i l'amor

El 1837, quan Mendelssohn es casà amb Cécile Jeanrenaud, aquesta tenia 17 anys i ell 27. L'excel·lent bellesa i la dolcesa de la seva esposa varen moderar la irritabilitat a la qual era propens Felix. Baix la cura de Cécile, Felix va viure uns dels millors i més productius moments de la seva vida. Transformà la mediocre orquestra de Leipzig en la primera organització musical d'Europa. El seu nom arribà a ser una llegenda en nombrosos cercles musicals. Músics de per tot hi acudien en peregrinació per tal de visitar el jove músic i “aprendre de les seves sàvies paraules”. Centenars d'ulls el seguien amb gran admiració quan, “abrigat amb la seva capa espanyola”, es passejava pels carrers a bracet amb la seva amorosa Cécile.

La parella va tenir cinc fills, amb els quals la seva felicitat va augmentar.

Mendelssohn va compondre la seva primera simfonia quan tenia només quinze anys i als desset la seva obertura *“Somni d'una nit d'estiu”*, basada en l'obra del mateix nom de Shakespeare i probablement l'obra més coneguda de la seva adolescència. Un any després es presentà per primera vegada una òpera seva, encara que abans ja n'havia compostes un parell. El 1830 va escriure el seu poema simfònic (encara que el titulés “Obertura”), *“Les Hébrides”*, també conegut com “La Gruta del Fingal”, que s'interpreta regularment en l'actualitat. La música està inspirada en temes escocesos, país que havia visitat uns anys abans. Aqueixa mateixa música va influir en la seva tercera simfonia, coneguda com *“Escocesa”*, que Mendelssohn va escriure de forma intermitent entre 1830 i 1842. Un dels seus molts viatges per Europa el dugué a Itàlia, on s'inspirà per a la seva quarta simfonia dita la *“Italiana”*, una de les seves obres més conegudes. En total va escriure cinc simfonies.

Mendelssohn també va compondre dos concerts per a piano de gran acceptació, així com el Concert *en violí en mi menor*, que és una de les obres de la música clàssica romàntica més excel·lides. També va escriure música de cambra, entre la qual es troba el seu conegut *“Octet per a cordes”*, obres per a piano sol i dos grans oratoris. A aquests darrers s'aprecia una gran influència de Bach, música que popularitzà Mendelssohn davant un públic encara poc coneixedor de la música barroca.

El 1842 Mendelssohn va compondre música per a determinats paisatges de l'obra de Shakespeare *“Somni d'una nit d'estiu”* per a la qual ja havia escrit l'obertura. Una peça d'aquesta obra és la famosa *“Marxa nupcial”*, que es continua tocant en la actualitat en moltes noces. S'ha de dir que Mendelssohn no va ser un compositor que influís sobre altres del seu temps o d'èpoques posteriors, la seva música va ser popular en el seu temps i ho continua essent en la actualitat. El registre de les seves composicions comprèn 72 obres publicades en vida i 49 obres pòstumes.

La mort de Fanny

Mendelssohn va tornar a Leipzig. Per recomanació del metge va acceptar ajuda d'altres per fer les seves feines; però el maig del 1847 sobtadament va morir la seva germana Fanny, víctima d'un embòlia cerebral, i el cop que la notícia va produir en Felix li va causar un vessament cerebral. Transitòriament va millorar i va tornar a la feina. Va escriure algunes composicions, va donar un parell de concerts més, però s'albirava qualche cosa en el seu art que el feia diferent de les seves èpoques anteriors. Va dir el seu amic Henry Chorley: “Quan el vaig sentir tocar vaig sentir com si m'hagués acomiadat per sempre del músic”. La malaltia de Fèlix era mental. Violentes migranyes li provocaven desmaís. Abans de la seva recaiguda final va escriure una cançó més: *“Nachtlied”*. Quan Mendelssohn estava malalt de gravetat una gentada s'acumulava a la porta de la seva residència. Es publicaven bolletins cada hora sobre el seu estat de salut. Devers les 21 hores del dia 4 de novembre del 1847 el compositor estava inconscient envoltat per la seva família i amics. Va morir als 38 anys. Sis anys després, la seva bella esposa el seguiria.

INSTAL.LADORA STA. MARIA

Llorenç Sans Rosselló

C/ Casesnoves Nº 23
Sta Maria
TEL: 971 62 06 02

BAR
CA'N FRANCO
Pa amb oli, tota classe de berenars
TAPES

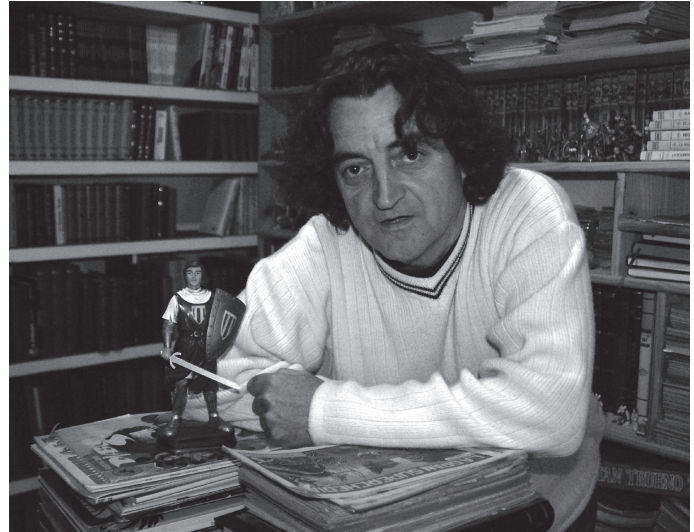
Quarter IV, 83 - tel. 971 62 03 82
Santa Maria del Camí

còmic

JAUME SALOM SERRA, MAFÓ

Jaume Martí Santandreu >>> <http://miontedon.blogspot.com/>

Jaume Salom Serra, de can Mafó, és un santamarier nascut l'any 1958, i els còmics són la seva gran passió.

La seva afició segurament va començar com gairebé tots els col·leccionistes de còmics, amb aquest primer exemplar que un any els Reis Mags li van dur quan era petit.

En la seva infància recorda que a ca seva no tenien televisió i els tebeos eren un dels regals habituals que rebia de mans de la seva mare i la seva padrina. Vivien a fora vila i molts dies quan la seva mare tornava a casa duia qualche còmic per a ell i per al seu germà.

El primer còmic del qual té constància va ser un "*Pequeño Pantera Negra*", i també de qualche "*Tamar*" del seu germà. No obstant això, mentre ell els guardava com un tresor, el seu germà generalment acabava tirant-los.

Des dels dotze anys pot dir-se que va començar a col·leccionar-los, i des d'aquests instants, adquisició rere d'adquisició, s'anava despertant en Jaume una afició irrefrenable. "Una vegada que comences, ja no hi ha fi".

Aquest va ser l'inici d'una gran il·lusió que ve persistent de moment fins a avui.

Ens conta que a Santa Maria, i concretament a la fi de la dècada dels seixante, es podien aconseguir *tebeos* en dos establiments, Joesca i Can Calet.

En l'actualitat viu a Palma, coses de la vida, en el moment necessari no tenia casa a Santa Maria i se'n va anar a Palma, ja que té una propietat que li va solucionar el no haver de pagar lloguer. De totes maneres té una casa a la Plaça de ca n'Orell que necessita una gran reforma; pensa que qualche dia podrà arreglar-la i viure a Santa Maria.

Amb la situació econòmica que ens ha tocat viure en aquests moments, i al dedicar-se ell a treballar professionalment al sector de la construcció, és inevitable tocar el tema de la crisi. "Tendria un gran disgust si hagués de vendre els meus tebeos, abans em despendria de qualsevol altra cosa".

Li agrada desplaçar-se pels mercats i recintes ferials locals, a la recerca de la petita joia que l'ajudi a completar alguna de les seves inacabades col·leccions. En aquests llocs també hi ha fet molts d'amics col·leccionistes.

S'autodefineix com un comprador compulsiu: "Vull posseir tot el que veig dins allò que m'agrada, així és la meua vida com a col·leccionista".

En el seu domicili té diverses dependències destinades a anar "emmagatzemant" tot el material que va adquirint. Sens dubte podríem passar-nos dies i més dies descobrint totes les col·leccions que al llarg de tots aquests anys ha anat completant, al marge d'un bon nombre de rareses que donen forma a la seva col·lecció. Per cert, i parlant de col·leccions, Jaume en té classificades com a completes aproximadament 600. Hem d'especificar que considera col·lecció la que esta composta o formada per un mínim de 4 exemplars; alguna d'elles, com la del "*Capitán Trueno*" original apaïsada en blanc i negre, són 618 números, o com la de "*Roberto Alcázar y Pedrín*", composta per 1.219

números. Entre el classificat i complet i la resta d'exemplars és impossible calcular el nombre aproximat de còmics que conformen la seva col·lecció.

Les seves preferències es decanten cap al gener històric, el toc nostàlgic pesa molt i recorda de bon tros amb afecte uns tebeos de *"Safari"* que li comprava cada setmana la seva padrina.

Sent una predilecció especial pels autors del *"Capitan Trueno"*, Victor Mora i Ambros. "El meu dibuixant favorit és Ambros; reconec que per exemple Alex Raymond (Flash Gordon, Rip Kirby) era millor tècnicament, a més de ser molt perfeccionista. No obstant això el ritme i la composició que donava Ambros al seu treball no ho va aconseguir ningú". Tampoc no hem de pensar que Jaume ha quedat ancorat en el passat. Com bon col·leccionista que és, del panorama actual és consumidor habitual d'autors com Enrico Marini (*El Escorpión*), Jean Giraud (*Blueberry*), Van Hamme (*Largo Winch*)...; això sí, reconeix que el manga no li diu res.

Igual que pensava Alex Raymond, Jaume està convençut que el còmic és un art. I per descomptat podem dir que gràcies a potenciadors com ell, la situació del còmic en el nostre país està en un procés de creixement lent però imparable. El còmic, gràcies a la seva qualitat, varietat, valor de plantejaments..., com a conjunt global el món de la historieta està arribant al gran públic.

En el moment de donar per finalitzada la xerrada amb Jaume Salom vàrem descobrir un senyal més del seu ampli afany de col·leccionista, quan va confessar-nos que també ara col·lecciona la revista *Coanegra* per tenir la història d'en Soler.

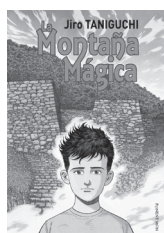
còmic

Jaume Martí Santandreu >>> <http://miontedon.blogspot.com/>

1.LA MONTAÑA MÁGICA – (PONENT MON)

La Montaña Mágica de Jiro Taniguchi, és el primer acostament seriós del prolífic autor a l'àlbum europeu amb una història curta plena de fantasia i misteri. La història en realitat és un conte de fades en el qual podem veure tots els elements característics dels manga de Taniguchi: la nostàlgia, la infantesa, el to malenconiós, la serenitat, l'amor a la naturalesa...

El protagonista, Kenichi, i la seva germana, Sakiko, sofreixen en la seva curta i innocent infància la prematura mort del seu pare, a més de l'ingrés de la seva mare en un hospital aflagida d'una malaltia greu. La part fantàstica de la història comença amb el contacte telepàtic del noi amb una gran sargantana que es troba en captivitat en un viver del museu local. L'animal li proposa un pacte: si el noi l'allibera i l'ajuda a recuperar el seu regne, aquesta complirà tot els seus desitjos... El narrador és el protagonista, però ja de major, el que accentua la nostàlgia i l'enyorança de la puresa de la infantesa. Aquests records d'una època en la qual la fantasia es barrejava amb la realitat, en la qual es podien viure meravellosos contes de fades en els quals qualsevol cosa podia succeir, donen lloc a un oblit que només es recupera en la plena maduresa. Autèntica joia del còmic japonès publicada per Ponent Mon.

2.CUIMHNE: EL FUEGO DISTANTE - (DOLMEN)

Després d'un llarg viatge pel món durant el qual es va formar en medicina, ciència, lleis, religió i guerra, la jove Cuimhne, amb tot just divuit anys, ha assumit la responsabilitat de cuidar d'una petita població rural. A part de vetllar per l'ordre i la salut dels seus veïns, actua indistintament de jutgessa de pau per als adults o de mestra per als nens. Desvinculada de la seva família, que pertany a la noblesa regional, Cuimhne sembla haver oposat el seu lloc en el món. Però llavors descobreix que sobre el poble que s'ha compromès a cuidar planen diverses amenaces...

El còmic està dividit en dues parts, una inicial de 46 pàgines i una altra, de 60 pàgines, situada cronològicament anys després, en la qual Cuimhne es retroba amb alguns dels personatges del primer capítol. Quan tornam a saber de Cuimhne han passat deu anys, suficients perquè tot hagi canviat. Tot excepte el fet que, contra la seva voluntat, ella continua havent d'empunyar la mateixa espasa llegendària amb la qual, en la seva ja llunyana adolescència, va estar a punt de ser ordenada com la primera dona soldat

de la història.

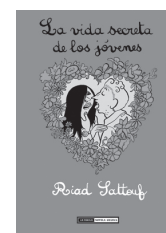
3.LOST BOYS – (PANINI)

Han passat vint anys des que els adolescents Edgar i Alan Frog, juntament amb Sam Emerson, van alliberar de vampirs la ciutat de Santa Carla. Durant aquests anys han passat moltes coses, ara Edgar construeix taules de surf però no ha penjat l'estaca. Quan un apassionat adolescent li demana que faci d'ell un caçador de vampirs, Edgar li conta el que els va passar a ell, al seu germà i a Emerson amb els vampirs. I és una història que encara no ha arribat a la seva fi...

Edgar i Alan Frog són els caçadors de vampirs de la mítica pel·lícula "Joves Ocultos", llegendari llarg metratge dels anys vuitanta, l'icònic film que va renovar el gènere de vampirs en la dècada dels vuitanta. Estam davant una obra que aconsegueix mantenir la tensió i entretenir de principi a fi. S'actualitza el llenguatge, la roba, l'estil..., però es manté l'essència original. Tot això amb un bon dibuix ple de molta sang.

4.LA VIDA SECRETA DE LOS JÓVENES - (LA CUPULA)

Riad Sattouf cada setmana durant tres anys ha publicat una pàgina amb una

anècdota vista o escoltada en el metro, en un taxi, en el súper o en qualsevol lloc. La vida secreta de los jóvenes es ve publicant des de l'estiu del 2004 en la revista francesa Charlie Hebdo i es pot confirmar que tot el que compta és cent per cent veritat.

És un repertori de costums i comportaments desconeguts dels joves adolescents d'avui mostrats sense embuts. En aquestes pàgines podem trobar que la realitat no es presta a cap conclusió definitiva i que, per descomptat, supera a la ficció. En La vida secreta de los jóvenes ens trobam davant una obra que sens dubte ens augmenta les ganes de ser joves eternament, com mínim en l'estat d'ànim.

Aquest llibre presenta la integritat de les pàgines aparegudes des de llavors, conservant el seu ordre cronològic.

El dibuix és simple, complint així a la perfecció el que és l'essència d'una història contada a través d'una tira. L'autor té formació en arts aplicades, ha treballat com il·lustrador i en l'actualitat està treballant en la producció de la seva primera pel·lícula animada.

SOLER
ADAPTACIO I DIBUIX:
JAUME MARTÍ

SEMBLA MENTIDA. SÓU LUNS
INÚTILS... NO SABEU SI ESTÀ
MORT O VIU. ENCARA NO
PODEM VIURE TRANQUILS.

EN SOLER
VA HAVER
D'AMAGAR-SE
TOT SOL I
TENIR MOLTA
CURA DE NO
DEIXAR
PETJADES NI
SENYALS.

TRANQUILLA. NO PLORIS MÉS.
ESTIC SEGURA QUE VIU.
AVIAT TENDREM NOTÍCIES
SEVES...

EN UNA MÀGICA I ESTRELLADA NIT D'ESTIU, EN SOLER ES VA
DISPOSAR A DONAR UNA SORPRESA A LA SEVA FAMÍLIA.

informació

LES PARELLES LINGÜÍSTIQUES, UNA EINA DE CONVIVÈNCIA

El voluntariat lingüístic és una campanya que vol crear un espai d'intercanvi en què dues persones comparteixen part del seu temps conversant en català.

Aquesta campanya, que l'associació Paraula. Centre de Serveis Lingüístics posa en marxa a Santa Maria amb la col·laboració de l'Ajuntament, compta amb el suport d'institucions públiques i d'associacions de totes les illes. El 75% dels ajuntaments mallorquins ja s'ha adherit a la campanya del voluntariat lingüístic, la qual consisteix a posar en contacte dues persones, una de catalanoparlant i una altra que parla un poc de català però que vol millorar l'expressió (més fluïdesa, més vocabulari i expressions...), perquè es trobin una hora cada setmana i conversin.

El voluntariat lingüístic no és un curs de català; no es pretén que la persona mallorquina faci de mestra, sinó que simplement conversi amb l'altra persona en català sobre qualsevol tema que sigui del seu interès, com ho faria amb qualsevol amic amb qui queda per fer un cafè o anar a passejar. Són persones voluntàries catalanoparlants, no mestres ni professores. L'altre membre de la parella és un voluntari aprenent, perquè s'inscriu en el programa per aprendre, per millorar la seva expressió..., i ho farà de la millor manera que hi ha per aprendre una llengua: usant-la.

Algunes persones pensareu que aquest programa no és necessari, que per practicar només cal sortir al carrer i parlar

amb la gent. No és cert. Per moltes raons els mallorquins i els nouvinguts no es relacionen en català —inseguretat, manca de fluïdesa, haver d'entendre's en una altra llengua, etc.—, i per tant les situacions en què una persona pot practicar són molt limitades.

Com hi podeu col·laborar? Només heu d'apropar-vos al punt d'inscripció que hi ha al vostre municipi, les oficines municipals de l'Ajuntament de Santa Maria, o accedir al web www.paraula.cat i emplenar el formulari d'inscripció, en què indicareu la vostra disponibilitat horària i els vostres interessos o aficions. Amb aquestes dades us cercaran una parella amb qui pugueu congeniar i us la presentaran perquè pugueu acordar una trobada (a la plaça del poble, al parc amb els infants, en un espai municipal...).

Si en haver començat teniu dubtes sobre el programa o trobau que no us aveniu amb la parella que us han cercat, només haureu de posar-vos en contacte amb Paraula.

Animau-vos a participar-hi! Podreu conèixer gent nova i aprendre coses sobre la seva cultura: festes, menjars, tradicions. A més, les persones que col·laborin en el voluntariat podran participar en totes les activitats que s'organitzin en el marc de la campanya: itineraris culturals, excursions, tallers, i obtenir descomptes en espectacles i altres serveis.

Inscripcions a l'Ajuntament de Santa Maria del Camí, de dilluns a divendres de 9 a 14 h

Informació
i inscripció:

Paraula. Centre de Serveis Lingüístics
C. del Pare Bartomeu Pou, 31, baixos
07003 Palma. Tel. 971 761 301
www.paraula.cat

i als punts d'inscripció del teu municipi

temps de cuina

COCA AMB TALLADES

J. A.

El Carnaval no seria el que és sense una bona coca de tallades, com no ho serien les Verges sense bunyols, Nadal sense torró ni llet d'ametlla, Tots Sants sense els rosaris, Sant Antoni sense espinagades o Pasqua sense panades. Sortosament continua ben viva dins del poble mallorquí la tradició de fruir amb la degustació de la sucosa, mengívola i humil —sembla estar feta de escapcions que han sobrat—, però imprescindible coca de tallades, tan pròpia dels darrers dies. A fi que tots puguem elaborar aquest pastís tan nostrat i de tan fàcil preparació, que al temps que ens donarà un plaer ens ajudarà a mantenir la tradició dels nostres majors, n'hem demanat la recepta a l'amable col·laboradora Magdalena Matas, i aquí la teniu tal com ens l'ha feta arribar.

Ingredients

4 ous
1 tassó d'oli
50 grams d'ametlla capolada
llimona rallada i canyella
1 sobre de llevat
1 i 1/2 tassó de farina de força
Tallades al gust: sobrassada, botifarró, carabassat o les tres coses alhora.

Elaboració

En un atuell apropiat mesclarem els ous, l'oli i el sucre ben mesclat. Després hi afegirem l'ametlla, la llimona rallada i la canyella. Per acabar de fer la pasta hi posarem la farina i el llevat. Escamparem la pasta damunt la llauna i hi posarem les tallades. A continuació la tendrem al forn a 180° durant 25 o 30 minuts.

ELECCIONS A PENSIONISTES I JUBILATS

text i foto: J. A.

Quatre anys han passat en un bufi vet aquí arribat el moment de tornar triar una nova directiva de l'Associació de Pensionistes i Jubilats de Santa Maria. Han estat quatre anys en els quals els seus dirigents, unes vegades amb més èxit i altres amb més o manco encert, a vegades a contracor però sempre amb il·lusió, s'han esforçat perquè els socis poguessin gaudir dels millors serveis, realitzar les millors activitats lúdiques, culturals, etc., i participar dels esdeveniments organitzats dins i fora del nostre municipi i en totes les manifestacions culturals o de lleure relacionades amb la vida i el devenir del poble.

L'ideal en tota societat democràtica és l'alternança en la seva direcció i govern. Per això és bo i aconsellable la presentació de candidatures per fer-se càrrec de les tasques de responsabilitat. Aquí és on es demostren l'interès i les ganes de treballar pel bé de tots, sacrificant moltes vegades la pròpia conveniència, la pròpia comoditat i, sempre, el propi temps. Doncs bé, a les eleccions convocades a l'associació de Pensionistes i Jubilats no s'hi va presentar cap candidatura.

Seguint l'ordre del dia, a les 20,30 hores en segona convocatòria i després de la salutació del president, el senyor Martí Bover, i de la lectura de la memòria anual per part del secretari, el senyor Antoni Ripoll, s'acordà la presentació d'una junta rectora i la seva aprovació per part dels socis assistents, que es faria càrrec de la direcció de l'associació amb l'ajut d'uns col·laboradors, mentre no es creàs una nova junta directiva, que sortiria d'entre la següent llista aprovada amb els vots favorables de tots els presents: Martí Bover Crespi, Antoni Ripoll Vich, Antònia Ferrer Amengual, Margalida Ripoll Vich, Magdalena Morro Company, Francisca Ordinas Salamanca, Sebastià Bruno Font, Antonio Rios Jimenez, Jaume Capellà Cañellas, Margalida Munar Castell, Antònia Ramis Sureda, Maria Mas Bauzà, Francisco Sosa Fernandez, Catalina Fuster Company, Maria Rosselló Matas, Crescencio Lopez Gonzalez i Mateo Colom Vich. Sense més assumptes a tractar es dissolgué la reunió.

Des d'aquestes pàgines desitjam a la nova junta rectora i a la posterior junta directiva tot un seguit d'èxits i encerts en la tasca que els ha estat encomanada.

esports

RESULTATS DE FUTBOL DEL CD SANTA MARIA, DES DEL 19/01 FINS AL 15/02

JOB

2a Regional, lliga

Santa Maria – A. Llubí	0 – 0
Santa Maria – Alcúdia B	0 – 4
Port de Sóller – Santa Maria	4 – 1
Santa Maria – Lluçmajor	2 – 1

Juvenils 1a Regional, lliga grup B

Rtiu. La Victòria – Santa Maria	3 – 2
Rotlet Molinar – Santa Maria	6 – 1
At. Rafal – Santa Maria	1 – 0
Santa Maria – Felanitx	1 – 9

Futbol 11 femení Regional, grup B

Santa Maria – Montaura	0 – 3
Santa Maria – Pollença	1 – 8
Port Pollença – Santa Maria	9 – 0

Cadets 2a Regional, grup C

Calvià – Santa Maria	1 – 1
Santa Maria – Lluçmajor	0 – 2
Santa Maria – Es Pla	0 – 2

Infantils 2a regional, grup B

Santa Maria – Alaró	0 – 3
Santa Maria – Porreres	0 – 3

Alevins Futbol 7, grup B

At. Son Ferriol – Santa Maria	1 – 4
Santa Maria – Es Raiguer	6 – 4
Santa Maria – Son Oliva	3 – 1

Benjamins futbol 8 pobles, grup C

Pla de na Tesa – Santa Maria	1 – 0
Santa Maria – Llosetense	2 – 1
Alcúdia – Santa Maria	5 – 1

BÀSQUET

M. Neus Comas

Els equips del club santamarier ja estan immersos en la segona volta de les respectives lligues. Ara toca guanyar posicions i corregir els errors comesos a la primera volta.

Un dels equips que pareix que vol aferrar-se a les primeres posicions és l'equip Júnior masculí A, entrenat per Joan Gelabert, que du set partits consecutius guanyats, el que els ha permès arribar a posar-se segons a la classificació.

No podem dir el mateix de la resta d'equips, que enguany pareix que han tengut alguns problemes a la primera volta, tot i que les cadets i l'infantil femení pareix que en els darrers partits estan aconseguint millores en el seu joc.

RESULTATS:

1a Autonòmica femenina

Santa Maria - Marratxí B. Pla	34-70
Binissalem – Santa Maria	63-44
Santa Maria – Molinar	48-75

2a Autonòmica masculina

Santa Maria- Campos	64 – 45
Santa Maria – Àngels Bolero	82-61
Molinar – Santa Maria	79-54
Santa Maria – Porto Cristo	58-76
Son Servera – Santa Maria	35-68

Júnior masculí A

Santa Maria – Muro	84-59
R. Bosquet – Santa Maria	45-54

Santa Maria – Petra	50-39
Santa Maria – Firstun Mallorca	78-65

Júnior masculí B

CIDE – Santa Maria	101- 30
Santa Maria – COMASA	85-68
Joventut Mariana – Santa Maria	80-78

Cadet femení

Santa Maria - Joan Capó	48-43
Sant Agustí – Santa Maria	54-40
Pollença – Santa Maria	54-48
Santa Maria – Binissalem	51-77
Marratxí B. Pla – Santa Maria	31-62

Infantil masculí

Santa Maria – Manacor	20-70
Artà – Santa Maria	54-47
Santa Maria – Son Cotoner	83-27
Marratxí B. Pla – Santa Maria	60-10
Joventut Mariana – Santa Maria	58-34

Infantil femení

Zona 5 – Santa Maria	30-16
Santa Maria – Sant Josep	13-63
Hispania – Santa Maria	52 – 15
Santa Maria – Marratxí B. Pla	29-49
Santa Maria – Joventut Mariana	32-57

esports

VICTÒRIES DE CORREDORS SANTAMARIERS

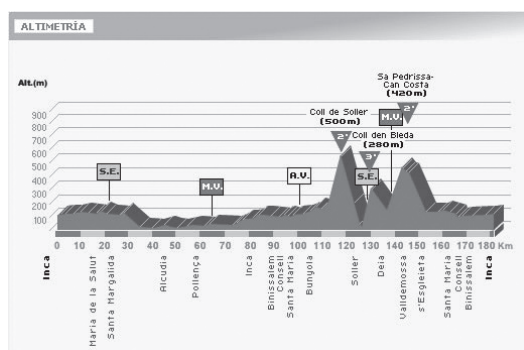
Els passats 5 i 6 de febrer al Palma Arena se celebraren els campionats d'Espanya en pista. Volem destacar les actuacions de dos corredors locals. En primer lloc, David Muntaner, del club ciclista Establiments, resident a Santa Maria i entrenat per Tomeu Caldentey. En David i el seu germà Albert aconseguiren, entre els dos, un total de sis medalles (tres d'or, dues de plata i una de bronze) a les proves de persecució, madison, americana, scratch i puntuació.

Josep Olives, un altre santamarier –menorquí d'origen, però que fa dos anys que viu aquí-, aconseguí també una medalla de plata en l'especialitat de velocitat olímpica sub-23.

ELS CAMPIONS DAVID I ALBERT MUNTANER I EL SEU ENTENADOR TOMEU CALDENTY.

LA CHALLENGE PASA PER SANTA MARIA.

JOB

Un any més la Challenge Volta Ciclista a Mallorca per a professionals passà per Santa Maria. Fou el passat dia 10 de febrer dins la tercera etapa, que és disputava amb sortida i arribada a Inca. Els corredors feren dues passades per la plaça dels Hostals, la primera devers les dues, on es desviaren cap a Bunyola, i la segona devers les tres, venint de S' Esgleia amb direcció cap a Inca, amb les càmeres d'IB3 en directe.

Santa Maria tengué una petita participació dins la Challenge, ja que l'organització va col·locar la zona d'avitallament entre Consell i Santa Maria; la majoria d'equips s'instal·laren al Polígon de Son Llaüt per tal de poder donar l'avitallament als seus ciclistes.

NOVES FORMES NOVES FORMES

Tel. 971 14 06 34

C/. Antoni Gelabert, 14 A
Santa Maria del Camí
Antiga Perruqueria Can Buc

AUTOESCOLA

RUBI

Telèfons: 607 582 820 / 615 056 363

Permisos A, B, BTP · Llicències ciclomotor
SANTA MARIA · ALARÓ · BINISSALEM

metereologia

M. Cabot

ESTACIÓ METEOROLÒGICA DE SANTA MARIA DEL CAMÍ

SON BORREÓ - SANTA MARIA DEL CAMÍ B-269-A

MES DE GENER DEL 2009

dia	temp a les vuit	màx M	mín m	oscil· M-m	mitja M+m dos	lect. evp	levaporhumitat relativa	p l u j e s m. H. V. Mm	meteors observats
1	7,3	11,8	4,3	7,5	8,0	6,8	0,6 82-60-73		solellet,niguls a t, vent fort de llevany,torrent ha passat
2	8,1	11,5	3,2	8,3	7,3	6,2	0,3 87-43-68	o	0,5 tot tapat,niguls blancs a t., ventet de mestral
3	9,5	11,8	5,5	6,3	8,6	5,9	0,6 88-62-73		rosada,niguls blancs a migjorn,ventet de mestral.
4	10,0	12,0	8,0	4,0	10,0	5,3	0,5 83-58-60	o o o	9,1 niguls per tot,solellet,ventet de llevant,torrent ha passat
5	10,1	12,0	0,2	11,8	16,0	4,8	0,8 79-65-65		0 rosada, niguls blancs a ponent,solellet,vent de ponent
6	7,9	12,1	2,9	8,2	7,5	4,0	0,6 88-66-88	o	2,8 rosada,tot u de niguls,fora sol, vent en calma
7	6,5	10,3	0,5	9,8	5,4	3,4	1,3 87-69-81	o o	2,1 torrent passa,tot u,niguls per tot,fora sol.vent de llevant flux
8	6,6	9,8	-0,5	7,7	5,0	2,1	2,1 86-63-78	o o	5,6 torrent passa, cel tot u,vent de llevant flux,Torrent ha passat
9	7,6	9,5	0,2	9,3	4,6	18,0	4,5 85-85-85	o o o	10,2 solellet,niguls negres a migjorn, vent gregal flux,tempesta
10	9,5	13,6	2,0	13,4	7,8	13,5	3,2 85-50-85	o o o	13,0 rosada,torrent passa,niguls blancs a tramun, vent en calma
des	83,1	114,4	26,3	86,3	80,2	70,0	14,5		43,3
11	10,0	15	3,1	11,9	9,0	10,3	1,3 85-39-84	o o	3,1 cel tot u,ventet de llevant.
12	11,8	12,8	2,0	10,8	7,4	11,6	1,4 86-44-60	o	0,3 ventet de gregal,niguls escampats per tot, fora sol,
13	10,0	14,0	1,6	12,4	7,8	13,0	1,5 87-44-86		rosada,solellet,cel ras, vent en calma,torrent passa
14	8,3	15,3	5,5	9,8	10,4	15,5	0,8 85-25-85	o o	1,8 torrent passa,rosada,fora sol,cel tot u, niguls,vent en calma
15	10,5	13,0	1,3	11,7	7,1	0,9	1,4 83-54-60	o o	3,7 torrent passa,rosada,niguls blancs aigjorn,bon sol,v.ponent
16	12,0	14,0	3,5	10,5	8,8	2,3	1,2 82-50-65		torrent passa,rosada,solellet,llevant,niguls blancs baixos
17	9,4	15,3	5,0	10,3	10,1	3,5	1,3 85-55-84		torrent passa,rosada,solellet,un tel per tor,vent en calma
18	11,6	15,2	1,2	14,0	8,2	4,8	1,2 85-48-74		torrent passa,niguls blsnscs escampats,ven de ponent
19	13,0	14,5	8,3	6,2	11,4	6,0	1,4 85-50-80		torrent passa,solellet,cel tot u de niguls grisos,mestral fort
20	13,2	14,6	10,1	4,5	12,3	7,4	1,7 83-26-50	o	0,9 torrent passa,solellet,niguls grisos per tot,vent de mestral
des	109,8	143,7	41,6	102,1	92,5	75,3	13,2		9,8
21	11,3	14,2	6,6	7,6	10,4	9,1	2,8 82-44-69		torrent passa,solellet,niguls per tot,ventet de llevant
22	9,0	14,5	3,0	11,5	8,8	11,9	2,2 60-42-58		torrent passa,sol enterbolit,un tel per tot, vent de ponent
23	16,0	17,0	9,4	7,6	13,3	14,1	3,9 85-48-64	o	0,6 cel tot u,fora sol,vent de mestral fort
24	15,6	20,0	15,0	5,0	17,5	18,0	7,3 50-31-31		solellet,niguls petits blancs a t.i m-vent huracanat variable t.
25	13,0	17,0	4,2	12,8	10,6	7,3	3,0 81-31-46		solellet,niguls prims blancs a ,resta ras,vent mestral-ponent
26	10,0	15,0	6,1	8,9	10,5	10,3	4,0 76-43-45	o	1,0 solellet enterbolit,niguls grisos per tot,mestral-ponent
27	11,8	13,2	7,7	5,5	15,4	4,0	1,5 85-52-60	o o	18,4 solellet, niguls per tot,vent de mestral,tempesta
28	12,4	13,8	4,0	9,8	8,9	5,5	2,6 83-46-47	o	0,1 solellet,niguls blancs/grisos a migjorn i blancs a p.,mestral
29	12,8	18,1	8,0	10,1	13,0	8,1	1,7 85-44-70		sol enterbolit, nigul prim o tel per tot,vent de mestral
30	16,9	19,8	5,1	14,7	12,5	9,8	1,0 85-68-73		solellet,niguls blancs a t. i a m,vent de mestral molt flux
31	12,5	17,9	11,0	6,9	14,4	10,8	1,2 85-66-81		fora sol,tot tapat,tot u, ventet de llevant molt flux.
des	141,3	180,5	80,1	100,4	135,3	108,9	31,2		20,1
mes	334,2	438,6	148,0	288,8	308,0	254,2	58,9		73,2

R E S U M

Mitja de les màximes	14,1	Màx pluja en un dia	18,4 el 27
Mitja de les mínimes	2,5	Dies de pluja	16
Mitja de les mitges	9,9	Dies de neu	0
Mitja mensual a 8 h.s.	10,7	Dies de calabruix	0
Màxima del mes	20,0 el 24	Dies de tempesta	2
Mínima del mes	-0,5 el 8	Dies de boira	0
Oscil·lació màxima	14,7 el 30	Dies de rosada	9
Evaporació mitja diària	1,9	Dies de gelada	0
Total plujes del mes	73,2	Dies torrent ha passat	15

Control efectuat per Miquel Cabot Parets

Lloc de control Son Borreó, Santa Maria

Coordenades UTM:X480,0 kms Y 3391,7 kms

Z-160 latitud39°40,5.5°.Longitud 2°46,0'E

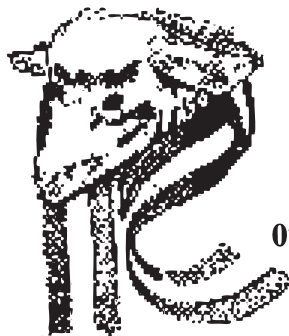
U N I S E X
PERRUQUERIA * ESTILISTA

Maria Antònia

C/. Marqués de la Font Santa, 13, baixos
07320 Santa Maria del Camí
Tel. 971 14 06 92

RUYCAL S.A.

Ca'n Andria, s/n
07320 Santa Maria del Camí
MALLORCA
Tel.: 971 14 02 50
Fax: 971 14 03 34

expert

verdera.

BERNAT DE SANTA EUGÈNIA, 62
SANTA MARIA DEL CAMÍ
TEL. 971 62 11 12

**Viatges
COANEGRA**

*Més de 25 anys
d'experiència
al seu servei.*

Plaça Nova, 5 · 07320 Santa Maria del Camí
Tel. +34 971 620 263 · Fax +34 971 140 215
E-mail: santamaria@viatgescoanegra.com
www.viatgescoanegra.com

estrella - esareadinas.com

**Atenció als
brasers i estufes**

A l'hivern, amb la calefacció,
seguiu aquestes recomanacions:

- Apagau les estufes de flama i brasers quan tothom sigui a dormir.
- Mirau les etiquetes i comprovau que es tracta d'aparells segurs i en bon estat.
- Llegiu amb atenció les instruccions de funcionament i advertències de seguretat.
- Feis un manteniment adequat i periòdic dels aparells.
- Col·locau l'aparell a un lloc que no pugui crear perill d'incendi.
- No deixeu que els infants juguin amb espelmes, mistos o encenedors.
- Revisau el tiratge de les xemeneies i comprovau que no hi hagi cap obturació.
- Feis revisar les instal·lacions de gas periòdicament per un tècnic especialitzat.
- Si sentiu olor de gas, molèsties als ulls, problemes respiratoris o marejos, apagau immediatament les estufes de gas i ventileu l'espai.

Preveniu els accidents!

Més informació:
www.illesbalears.cat

